

UVODNA RIJEČ

Povratak u doba nestašica

Piše: Igor Knežević

Svi umirovljenici još se sjećaju vremena socijalizma kada su zbog nestašice goriva jedan dan smjeli voziti samo automobile s parnim, a drugi dan s neparnim brojem tablica. Ili kad u trgovinama nije bilo banana, toalet papira i mnogih drugih proizvoda, što je često bila posljedica zamrzavanja cijena. Takav slučaj je danas u Kini, gdje su unatoč visokom rastu cijene ugljena, komunističke vlasti odlučile totalno zamrznuti cijene struje za građane, te je posljedično došlo do nestašice i redukcija struje u dvije trećine kineskih provincija.

Čeka li i nas scenarij tapkanja u mraku i paljenja svijeća ili hodanja po kući s dekama preko leđa jer nam ne radi grijanje? Možda se neki sjećaju i kad su kao djeca satima s roditeljima igrali „gore-dolje“, kako bi se ugrijali. Ovakav kineski scenarij vrlo vjerojatno nećemo doživjeti. Ali posljedice povećanja cijena za one najugroženije – umirovljenike, bit će slične. HEP naime predlaže povećanje cijene struje za 58 posto, a opskrbljivači plinom najavljuju da će od 1. travnja podići cijene od 59 do 86 posto, iako Vlada za sada uporno odbija tako visoke postotke rasta. Mnoge će taj cjenovni udar dodatno osiromašiti, zbog čega se od vlasti očekuje da mjerama ublaži najavljujuća poskupljenja struje i plina i njihove posljedice.

Cijene većine proizvoda, pa tako i hrane na koju umirovljenici troše najveći dio svog budžeta, su i ovako zbog poskupljenja energenata u svijetu otišle jako gore, a poskupljenjem računa za struju i plin samo se stavlja „točka na i“. Većina umirovljenika neće se moći ni grijati ni hladiti, ali ni hraniti. Usklađivanje mirovina ne prati dovoljno ni rast cijena, niti rast plaća, pa nam samo ostaje nada da će Vlada pronaći mehanizme kojima će ograničiti ovaj rast cijena.

Ministar gospodarstva najavljuje smanjivanje PDV-a na energente kao jednu od mjera za spas. Eto, gle čuda, sada se PDV može smanjivati kad su svi ugroženi, a kad 700 tisuća umirovljenika živi godinama ispod linije siromaštva od 2.927 kuna, to nije razlog da im se umanje računi ili povećaju mirovine. Iako su najbrojnija dobna skupina, starije osobe nisu toliko zanimljive vladajućima, što su, ruku na srce, i sami dijelom krivi, jer se unatoč velikom glasačkom potencijalu, nikad nisu uspjeli ujediniti za vlastitu dobrobit. Dakako, to ne amnestira ni Vladu.

Nerealno je očekivati da će Vlada uspjati značajnije spriječiti rast svih cijena, tako da će se umirovljenici i ostali siromasi morati poslužiti starim dobrim trikovima – vlastita redukcija struje i zavrtnje ventilata na radijatorima, posjećivanje susjeda koji imaju upaljeno grijanje, vožnja u krug u sredstvima javnog prijevoza, hodanje po trgovinama i šoping centrima, dakako samo razgledavajući i grijući se, jer nemaju novca za kupnju.

„Ponekad mislimo kako siromaštvo znači samo biti gladan, gol i beskućnik. Najveće siromaštvo je kad si nepoželjan, nevoljen i nikog nije briga za tebe“, mudra je misao Majke Tereze, koja se nažalost često ocrta u našem društvu, jer su mnogi umirovljenici i starije osobe ostavljeni na milost i nemilost moderne otuđenosti čovjeka, kada često ni prvog susjeda nije briga kako ti je, a kamoli državu. Ne čudi stoga što su mnogi umirovljenici primorani dodatno raditi, bilo na crno ili ne, kopati po kontejnerima tražeći boce. Ne čudi ni činjenica da oko 40 posto svih samoubojstava u Hrvatskoj počine osobe starije od 65 godina. Njih, očito, nije za to briga...

U OVOM BROJU:

PRIVATIZACIJA
MIROVINSKOG SUSTAVA?

Državna solidarnost
ili tržišna nejednakost

NAJNIŽE MIROVINE

Eksplorzija „poniženih“
mirovina

INTERVJU

Nedjeljko Marković, predsjednik
Hrvatske mreže protiv siromaštva

Siromašni
su sve
siromašniji

TERET ZA MIROVINSKI SUSTAV
Kad će „izumrijeti“
partizani i ustaše?

ULIČNE SVJETILJKE

Prilika za bijeg iz
svijeta beskućništva

Vodič HZZO-a

info.HZMO

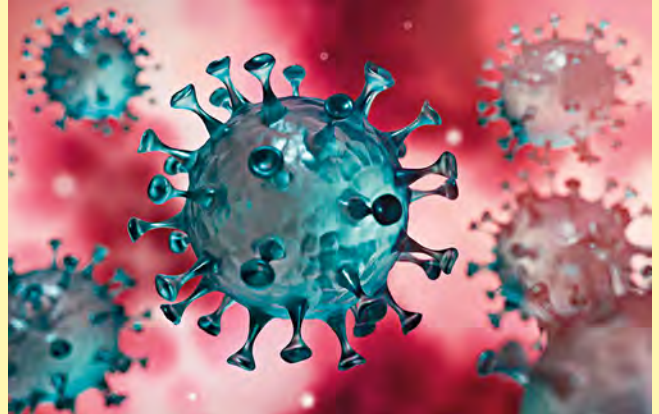
Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

OBVEZNO CIJEPLJENJE

Sindikata je protiv obveznog cijepljenja za starije od 65 godina!

Članovi Nacionalnog stožera civilne zaštite više su puta govorili o obveznom cijepljenju, ali najčešće u kontekstu kako ta opcija "nije na stolu". Ministar zdravstva Vili Beroš 11. siječnja 2022. godine je izjavio kako bi do obveznog cijepljenja ipak moglo doći i spomenuo je starije od 65 godina kao skupinu od interesa. S obzirom da iz te skupine ima najviše umrlih, Beroš misli da bi se njih trebalo obvezno cijepiti, jer pokušaj prisiljavanja obiteljskih liječnika iz listopada 2021. da nazovu ili čak posjete sve svoje pacijente starije od 65 godina nije uspio, te je samo 78,5 posto starijih od 60 godina cijepljeno, a manju procijepljenost u EU imaju samo Bugarska, Rumunjska, Slovačka, Latvija i Estonija.

Upravni odbor Sindikata umirovljenika Hrvatske je na hitnoj telefonskoj sjednici održanoj 12. siječnja usuglasio gledište kako se Nacionalni stožer treba suzdržati od uvođenja bilo kakvih prinudnih mjera kojima bi se starije od 65 godina obvezalo na cijepljenje protiv Covid-19 virusa. Sindikat smatra kako su cjepiva zasigurno najveći uspjeh javnog zdravstva u prošlom i ovom stoljeću jer su značajno smanjila obolijevanje i smrtnost od različitih bakterijskih i virusnih bolesti, a svoje značenje su potvrdila i u najnovijoj pandemiji. Naime, neosporno je da su potpuno cijepljeni građani manje izloženi riziku smrti i teških oblika oboljenja od koronavirusa, kao i da su starije osobe najrizičnija skupina stanovništva od pobola ovom opasnom virusnom bolešću.

Međutim, Sindikat umirovljenika protivi se uvođenju obveznog cijepljenja za starije od 65 godina, ne samo stoga što bi se time diskriminiralo baš tu dobnu skupinu, već držeći kako je pravo svakog pojedinca odabir cijepljenja i cjepiva, uz punu odgovornost za vlastito zdravlje i zaštitu zdravlja drugih sugrađana.

SUH pritom apelira na sve starije osobe i umirovljenike da se, do otkrića djelotvornijih načina prevencije i liječenja od Covid-19, cijepi, uz puno povjerenje spram dostignućima znanosti – stoji u javnom priopćenju ove umirovljeničke udruge.

STATISTIKA I DALJE DEMANTIRA

Starije osobe nisu lošiji vozači

Čak četiri puta, od 2015. do travnja 2019, Sindikat i Matica umirovljenika su se uspjeli izboriti da se u izmjene Zakona o sigurnosti prometa na cestama ne ugraju obvezni zdravstveni liječnički pregledi za starije vozače. Ovo ljeto MUP je u savjetovanje pustio nove izmjene tog zakona, no srećom ovaj put, za razliku od nekoliko prošlih, prijedlog novih izmjena uopće nije imao te stavke. Možda je tome pridonio i članak u našem mjesečniku kojeg smo pisali u studenom 2020. godine, gdje smo pročešljali statistiku MUP-a o prometnim nesrećama u 2019. godini i utvrdili da stariji vozači uopće nisu opasniji vozači od prosječne populacije, dapače još su manje opasni.

Bilo zbog predostrožnosti ili čisto informiranja, zanimljivo je baciti pogled na osvježenu MUP-ovu statistiku o počiniteljima prometnih nesreća za 2020. godinu. Prvo što je zanimljivo za primijetiti je da je za razliku od prethodne godine, kad je 10 posto počinitelja bila nepoznato, u 2020. taj broj pao na nulu. Vjerojatno je riječ o nekoj novoj metodologiji rada MUP-a, jer je nemoguće da su odjednom u jednoj godini pronašli sve počinitelje prometnih nesreća. Zbog toga je novo statističko prikazivanje u odnosu na 2019. očekivano za sve dobne skupine povećalo udjel u izazivanju prometnih nesreća, no trend je ostao isti, najgori su mladi vozači u dobnim skupinama do 24 godine i do 35 godina, koji i izazivaju najviše prometnih nesreća.

Što se tiče osoba starijih od 65 godina, njihov broj od 322.198 iz 2019. je porastao na 338.552 vozača/ica u 2020., kao i udjel u ukupnoj populaciji vozača koji je narastao na 14,3 posto. Od

ukupno 23.037 prometnih nesreća, vozači stariji od 65 su ih proizveli 3.072, odnosno 13,3 posto, dakle manje nego što im je udjel u ukupnoj populaciji vozača. Od 7.270 nesreća s ozlijeđenim osobama, 896 su skrivili stariji od 65, što čini 12,3 posto. I ono najvažnije, od 194 nesreće sa smrtnim ishodom, stariji od 65 su krivci za njih 25, što je 12,9 posto. Dakle, svi ti udjeli su manji od udjela starijih vozača u ukupnoj populaciji vozača.

Iako čine tek 8,5 posto populacije svih vozača, vozači do 24 godine uzrokovali su 19,2 posto svih nesreća, 22,1 posto nesreća s ozlijeđenim osobama, te 24,2 svih nesreća sa smrtnim posljedicama. Očito je kako bi se MUP-a trebao najviše pozabaviti ovim pitanjem.

Nažalost, statistika MUP-a sve starije od 65 stavlja u tu istu dobnu kategoriju, iako se na međunarodnim konferencijama, kao npr. u Bruxellesu prije dvije godine, izneseni podaci istraživanja gdje piše da su osobe od 65 do 70 godina starosti najsigurniji vozači, bolji od onih od 30 do 60 godina, zatim oni od 70 do 80 godina su u prosjeku s onima od 30 do 60 godina, a tek vozači stariji od 80 godina su malo lošiji.

No, to nikako ne znači da bi starije od 80 godina trebalo tjerati da plaćaju obvezne skupe zdravstvene preglede, koje si većina ne mogu priuštiti, već bi, kao i dosad, liječnici obiteljske medicine trebali procijeniti na temelju njihovog zdravstvenog stanja ili problema s vidom, treba li ih uputiti na izvanredni zdravstveni pregled. U slučaju da prođu taj pregled, kao i dosad, ne bi ga trebali plaćati...

I.K.

Eksplozija „poniženih“ mirovina

Sada je godišnje doba sarme, pa je zgodno pogledati koliko je umirovljenika dopalo meso, a koliko riža ili zelje. Svaki četvrti umirovljenik u Hrvatskoj umjesto mirovine koju je zaradio prima nešto što se zove najniža mirovina. Riječ je o ljudima koji su tijekom radnog staža imali ispodprosječne plaće, a temeljem formule izračuna mirovine bi dobili toliko niske mirovine da ih javni mirovinski stup mora zaštititi; njihove bi mirovine bile niže od - najnižih. Za to se pobrinuo Zakon o mirovinskom osiguranju uvođenjem instituta najniže mirovine. Time se radnicima jamči fiksni iznos mirovine za određen broj godina staža pomnožen s aktualnom vrijednošću jedne godine mirovinskog staža (koja trenutno iznosi 71,53 kune).

Tko je radio samo 15 godina dobit će 1.072 kune mirovine, za 25 godina staža 1.788 kuna mirovine, a za 40 godina staža 2.861 kunu mirovine. No, ukoliko idu u mirovinu ranije nego što je propisani uvjet dobi za starosnu mirovinu, ostvarit će prijevremenu mirovinu, pa će im i ova najniža biti umanjena za 0,2 posto za svaki mjesec ranijeg umirovljenja. Drugim riječima, najniža se mirovina za uobičajenih pet godina ranijeg umirovljenja smanjuje za još 12 posto (do nedavno je penalizacija bila puno viša!). Tako u Hrvatskoj postoji i mirovina niža od najniže, što u većini zapadnoeuropskih zemalja nije slučaj, jer najčešće koriste model minimalne mirovine, kakav je kod nas bio u primjeni do 31.12.1998. godine.

Od bogatih za siromašne

Što bi po definiciji trebala biti takva najniža mirovina? Minimalne mirovine su uobičajeni model unutar-generacijske solidarnosti u prvom javnom mirovinskom stupu kojim se pomaže radnicima s niskim primanjima da postignu minimalni životni standard u starosti i tako smanje siromaštvo. One se isplaćuju na teret umirovljenika s visokim mirovinama, jer postoji kategorija tzv. najviše mirovine. No, je li moguće s takvim mirovinama normalno živjeti, kad se zna da su u prosjeku bitno ispod nacionalne linije siromaštva. Prosječna najniža mirovina u studenom 2021. godine iznosila je 1.790,37 kuna, dok zona rizika od siromaštva započinje na granici od 2.927 kuna, dakle prosječno iznose samo 61 posto od iznosa statistički predviđenog za puko preživljavanje samca.

O koliko je umirovljenika riječ? Ako brojka od 275.250 onih s najnižim mirovinama pridodamo i 10.265 onih s bivšim minimalnim mirovinama, to je ukupno 285.515 umirovljenika ili čak 25 posto svih mirovina prema Zakonu o mirovinskom osiguranju. K tome, kako bi portret bio jasniji, čak 70 posto takvih „najnižih“ umirovljenika su žene!

Drugi stup nema „minimalac“

Dodatno treba naglasiti kako se u drugom, privatiziranom mirovinskom stupu ne primjenjuje nikakva solidarnost te za taj dio mirovine ne postoji institut minimalne ili najniže mirovine, već samo mirovina pokrivena mirovinskim doprinosima. To znači da u hrvatskoj realnosti u kojoj je svaka četvrta mirovina najniža, apsolutno je socijalno promašeno i opasno govoriti o potrebi daljnje privatizacije mirovinskog sustava. No, to je 'proširena' tema, iako je Vlada RH u svim strateškim i planskim dokumentima predvidjela daljnju privatizaciju.

Bilo bi to, paradoksa li, čak dobro kad bi i u budućnosti najnižu mirovinu primao svaki četvrti umirovljenik. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje u svojim statistikama čuva podatke o udjelu najnižih mirovina među novoumirovljenicima

od 2016. do 2020. godine i čini se da je nam prijeti eksplozija najnižih mirovina, jer je u zadnjih pet godina vidljivo kako udjel umirovljenika koji ostvare samo najnižu mirovinu prešao čak 40 posto! Godine 2020. čak 42 posto radnika umirovljenih u toj godini dobili su samo najnižu mirovinu. Riječ je o nevjerojatnom trendu, gdje za koju godinu prijeti da većina umirovljenika ostvari takvu mizernu mirovinu.

Povećanje kao ruganje

Vlada je Nacionalnim planom oporavka predvidjela do 2026. povećati najniže mirovine po 1,5 posto u dva navrata, dakle za ukupno tri posto, što nije povećanje, već ruganje bijednima. K tome, to neće smanjiti udjel najnižih mirovina u ukupnom broju mirovina ostvarenih prema ZOMO-u. Za to su potrebni ozbiljniji zahvati, kao što je povećanje stope mirovinskog doprinosa sa 15 posto za javni stup i 5 posto za privatni drugi stup - na europski prosjek, ukidanje obveznog drugog mirovinskog stupa u korist jačanja dobrovoljnog stupa, povratak s modela najniže na minimalnu mirovinu, vezivanje minimalne mirovine na minimalnu plaću, cjelovito razdvajanje mirovina prema posebnim propisima i tzv. mirovina iz rada, promjena formule usklađivanja mirovina na stopostotni iznos rasta plaća ili cijena, revizija svih mirovina itd. Sve ovo je europski socijalni model, ali hrvatski neoliberali i moćna financijska industrija propovijedaju posve drugu priču: oni bi ukinuli sve elemente socijalne osjetljivosti i solidarnosti iz mirovinskog sustava!

Nešto je tu jako bolesno i naopako u postojećem mirovinskom sustavu kad više od 40 posto radnika, nakon što odrade prosječno 33 godine radnog staža, može očekivati samo najnižu mirovinu, 'poniženu' mirovinu obezvrijeđenih radnika s mizernim plaćama. A rješenje zasigurno nije daljnja privatizacija javnog mirovinskog sustava, jer bi takvo rješenje dovelo do još većeg siromašenja izraubačkih umirovljenika. Čarobnog štapića nema, ali smjer mora biti ka jačanju adekvatnosti mirovina.

Jasna A. Petrović

Gdje je nestalo 300 tisuća siromaha?

Povećanje cenzusa za dopunsko zdravstveno osiguranje, uvođenje nacionalne naknade za starije osobe i isplata solidarnog Covid dodatka, tri su stvari s kojima se umirovljeničke udruge mogu pohvaliti da su u posljednje vrijeme pritiscima na Vladu RH uspjeli malo poboljšati socijalni status najugroženijih umirovljenika. No, učinak tih promjena bio bi puno veći da Vladina ministarstva i institucije nisu redovito donosili krive procjene o broju korisnika koji će biti uključeni, odnosno da nije „škripilo“ u realizaciji tih mjera.

Krenimo redom... Krajem 2019. godine SUH je organizirao prosvjede pred Vladom kako bi se nakon 15 godina konačno povisio cenzus za besplatno dopunsko zdravstveno osiguranje. SUH-u se u lobiranju kroz Nacionalno vijeće za umirovljenike i starije osobe pridružila i Matica umirovljenika, te je na kraju na sastanku predstavnika umirovljeničkih udruga s premijerom Vlada prihvatila tek minorno povećanje cenzusa, pravdajući to podacima kako će povišenje cenzusa za samca za 61 kunu na 2.000 kuna, te za člana obitelji za 47 kuna na 1.563 kune, državu stajati 160 milijuna kuna.

Deset puta manje!

Procjene Ministarstva zdravstva su bile da će se tim povećanjem obuhvatiti nevjerojatna brojka od dodatnih 200.000 korisnika, a s obzirom da je prihvaćeno i da se svake godine cenzus usklađuje s rastom mirovina, čime se spriječilo daljnje ispadanje umirovljenika iz sustava, umirovljeničke udruge bile su zadovoljne i takvim pomakom. No, realnost je bila potpuno drukčija, prema podacima HZZO-a, tek je oko 20.000 korisnika bilo obuhvaćeno novim cenzusom, odnosno 10 puta manje! Da li je netko to debelo promašio u procjeni ili je ona namjerno bila napuhana, kako bi se ušutkalo umirovljeničke predstavnike, ne znamo.

Novim „Hreljinim“ izmjenama Zakona o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju iz studenog 2021. cenzus za samca podignut je na 2.500 kuna, a za člana obitelji na 2.000 kuna, a nakon usklađivanja krajem godine cenzusi su još porasli, za samca na 2.582 kune te člana obitelji 2.065,60 kuna. Ministar zdravstva Vili Beroš najavio je da će novi cenzus obuhvatiti oko 120.000 novih korisnika, što s obzirom na osjetnije povećanje cenzusa djeluje ostvarivo. No, kontaktirali smo HZZO i pitali ih kako je moguće da je procjena 2020. bila toliko promašena.

Rečeno nam je da je tada nakon izvršene analize i procjena bilo, vidljivo je da je velik broj osiguranika i dalje ostao izvan sustava 'besplatnih' polica najvjerojatnije

iz razloga što drugi članovi obitelji imaju prihode veće od propisanih". U odgovoru se navodi i da će procjene broja osiguranika obuhvaćenih zadnjim izmjenama i dopunama Zakona o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju biti preciznije, jer sada imaju iskustvo s procjenama iz 2020., te da „Zavod sada raspolaže s više relevantnih podataka i pokazatelja trendova kretanja te izvršenih analiza učinka promjena na povećanje broja polica“.

No, od stupanja ovih najnovijih izmjena zakona, samo oko 18.000 novih korisnika dobilo je besplatno dopunsko zdravstveno, od čega za 1.000 njih je Zavod automatski utvrdio to pravo. Svi oni čiji su prihodi u 2021. bili niži od navedenih cenzusa trebali bi sami zatražiti svoje novoostvoreno pravo u HZZO-u. Opet krive računice?

Preko leđa siromaha

Loše procjene nastavile su se i tijekom pripreme Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe. Prve analize govorele su kako u Hrvatskoj živi oko 60 tisuća starijih od 65 godina bez ikakvih prihoda, no nakon uvođenja rigoroznih uvjeta za ostvarivanje te naknade, procjene su bile da će u prvoj godini pravo na 800 kuna mjesečno ostvariti 19.700 osoba. No, u prosincu 2021. ta naknada isplaćena je tek za 5.658 korisnika. Dakle, pogreška u procjeni je 14.000 osoba. U listopadu je u javnost puštena i nova procjena, kad se shvatilo da se neće ni približno ostvariti prvotna, te je tad rečeno kako će do kraja godine 8.000 osoba ostvariti to pravo. I ta je procjena, vidimo, kriva. No, to nije sve, zanimljiv je i omjer žena (65,01 posto) i muškaraca (34,99 posto) primatelja naknade. U prvotnoj procjeni smatralo se da će žene činiti oko 90 posto primatelja?

Dakako u slučaju nacionalne naknade nije riječ samo o pogrešnoj procjeni, već razloge u tako malom broju korisnika treba tražiti i u činjenici da za isplatu te naknade trebate imati bankovni račun, a mnogi siromašni ga naprosto nemaju, kao i naravno, da mnogi niti ne znaju da imaju pravo na tu naknadu. Tome dodate i premali udio žena, i dolazite do paradoksa da naknada kojoj je cilj bio upravo pomoć najugroženijima, zapravo do većine najugroženijih nije došla.

Birokracija naša svagdašnja

Treća kriva procjena odnosi se na isplatu Covid dodatka, čija još veća šteta je spriječena, kada je Vlada, nakon prvotnog odbijanja, na inzistiranje umirovljeničkih udruga ipak popustila i odlučila otvoriti i

treći rok za njegovu isplatu. Podsjetimo, Covid dodatak je prema procjenama Vlade trebalo dobiti oko 850.000 umirovljenika, a nakon dva roka dobilo ga je tek 710.577 umirovljenika, odnosno gotovo 140.000 manje od prve procjene. Prvo je isplaćivan u travnju i svibnju 2021. automatski onima koji su ostvarili mirovine isključivo radom u Hrvatskoj, a u drugom roku u srpnju isplaćivan je onima koji su imali i hrvatsku i inozemnu mirovinu, a za što su osobe same morale podnijeti zahtjev za isplatu.

Iz Vlade su nakon toga najavili da će se višak novca namijenjenog za isplatu vratiti u državni proračun, nakon čega su SUH i MUH poslali inicijativu Vladi te preko Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe zatražili da se uvede i treći rok za isplatu Covid dodatka za sve one koji su imali to pravo, a nisu ga ostvarili iz bilo kojih razloga. Vlada je popustila te je na kraju to pravo ostvarilo još 10.000 osoba, no to je svejedno 130.000 umirovljenika manje od prve procjene. Među njima je i baka Milka Kutija, koja zbog birokratske greške oko dokazivanja prebivališta nije ostvarila to pravo, a na kraju je i umrla ne dočekavši 1.200 kuna na koje je imala pravo.

Da sumiramo, kad bi zbrojili sve tri procjene broja korisnika i usporedili ih sa stvarnim brojem, došli bi do brojke od oko 324.000 „nestalih“ siromaha. I dok se kod dopunskog zdravstvenog može govoriti o čisto matematički lošoj procjeni, koja je svejedno imala negativne posljedice, u preostale dvije procjene ostaje upitno koliko je zapravo zaštekala realizacija i koliko je stvarnih siromaha ostalo zakinuto zbog svog neznanja, loše informiranosti, nedostupnosti medija, ali i birokracije i neefikasnosti sustava. U svakom slučaju u budućnosti i jedno i drugo, i procjene i realizacija, morat će definitivno biti puno bolje nego dosad. Osim, ako iza toga nije neka skrivena agenda.

Igor Knežević

Oni ne bi državnu solidarnost, već tržišnu nejednakost

U travnju 2021. godine osnovana je Udruga članova obveznih i dobrovoljnih mirovinskih fondova sastavljena od 14 članova, koja se u osnivačkom aktu deklarirala kao udruga za „zastupanje interesa hrvatskih građana ulagatelja u obvezne mirovinske fondove, aktivno zagovaranje interesa osiguranika i kapitalizacije individualne mirovinske štednje hrvatskih građana... povećanje svijesti građana o postojanju individualne mirovinske štednje i ulozi mirovinskih fondova, izgradnja i unapređenje svijesti građana kao udjeljčara u mirovinskim fondovima...”.

Ako odmah nije jasno, četrnaest uglednih osnivača zagovara ukidanje Bismarckovog sustava i mirovinskih stupova temeljenih na međugeneracijskoj solidarnosti, te uvođenje brzopotezne privatizacije mirovinskog sustava, a u pozadini priče je komunikacijska stručnjakinja Ankica Mamić. Društvenice nam je zatim 14. prosinca priredilo neuobičajeni marketinški show, a sve s ciljem spašavanja drugog stupa mirovinskog osiguranja, onog u kojem radnici četvrtinu svojih izdvajanja za penziju ostavljaju bankama da se s njima „kockaju“ na tržištu, ne bi li nam tako osigurale nešto više primanja u starosti. Promašaj u startu!

Za javne mirovine

Ekipica na čelu s financijskim savjetnikom Andrejom Grubišićem je tom prigodom predstavila nešto što su nazvali „iscrpnom analizom“ domaćeg mirovinskog sustava i predložila svoja rješenja. „Jedini način da buduće mirovine budu bolje je jačanje privatne mirovinske štednje i postupan odmak od sustava međugeneracijske solidarnosti, koji je ozbiljno ugrožen demografskim trendovima, stopom iseljavanja, starenjem stanovništva i ostalim bitnim parametrima za međugeneracijsku solidarnost, na kojoj se i dalje temelji 75% mirovinskog sustava u Hrvatskoj. Jedino rješenje za bolje mirovine u budućnosti vidimo u jačanju stope izdvajanja za privatne mirovinske sheme, gdje će se ulaganjem i ostvarenim prinosima doći do boljih mirovina“.

Pri tome su „stručnjaci“ zaboravili napomenuti kako od drugog mirovinskog stupa koristi imaju samo obvezni bankarski mirovinski fondovi, jer na račun mirovinskih doprinosa fond menadžeri primaju visoke bonuse; nisu rekli kako više od 60 posto novih umirovljenika bira povratak u prvi stup jer bi im mirovine iz oba stupa bile niže; nisu rekli kako zbog izdvajanja u drugi stup mirovinski sustav kontinuirano godišnje gubi više od sedam milijardi kuna i povećava javni dug. Ma, nisu puno toga rekli, jer oni i jesu samo marketinški trik protiv transformacije drugog obveznog stupa u dobrovoljni.

Doprinosi u ruke banaka?

Dakle, oni ne bi socijalizam, kako indirektno opisuju javne mirovinske sustave, već bi kapitalizam; oni ne bi državu, već bi tržište. Oni bi ukinuli javni stup međugeneracijske i unutargeneracijske solidarnosti i sve ono što ide na ruku radnicima s plaćama nižima od prosječne, već bi pogodovali bogatijima.

Udruga Superhika predlaže sljedeće: prvo i najglavnije je postupno smanjenje doprinosa za prvi mirovinski stup - za 0.5 posto bruto plaće godišnje tijekom perioda od 20 godina, odnosno dok postojećih 15 posto bruto plaće ne padne na 5 posto! Fenomenalno, zar ne? Hrvatska bi tako kao zemlja EU s najnižim doprinosom za javni stup od samo 15 posto, pala na pet, a možda i nula posto. Tako je, neka mirovine imaju samo oni koji su ih privatno uštedjeli, neka prežive samo najbogatiji!

Drugo, Superhik Udruga bi postupno povećala privatnu mi-

rovinsku štednju i to na račun prvog stupa. „Trenutno 75 posto doprinosa ide na vaš trošak, u tuđe ruke, ideja je smanjiti politički pritisak“, nesuvislo pojašnjavaju kako bi maznuli još više love za financijske igrice inozemnih bankarskih fondova. Paradoksalno je i kako bi nenamjenski trošili novac za mirovine, jer zagovaraju slobodno raspolaganje sredstvima u OMF-ovima od strane članova npr. tako da povlače dio sredstava iz OMF-a za potrebe liječenja člana fonda ili člana njegove obitelji, ili u slučaju smrti užeg člana obitelji.

Ministra Josipa Aladrovića portal mirovina.hr je pitao što misli o takvim prijedlozima, a on se složio kako se treba smisliti nešto bolje od sustava međugeneracijske solidarnosti te posebno naglasio kako je ključno jačati II. i III. mirovinski stup, jer se jedino mješovitim sustavom može osigurati dugoročno održiv mirovinski sustav i primjerena razina mirovina.

Bez prćkanja po financijama

Ipak, iz Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike naglasili su kako je uvođenjem II. stupa došlo do povećanja javnog duga u proteklom razdoblju (tranzicijski trošak), ali također očekuju da će, kada se dostigne faza zrelosti individualne kapitalizirane štednje ostvariti brojni pozitivni aspekti, i za pojedinca i za državu. „Ovakvo načelno podržavanje nastavka privatizacije mirovinskog sustava ipak treba doživjeti uvjetno.“

„U odnosu na predloženo smanjenje stope doprinosa za I. mirovinski stup ističemo kako bi se uvažavanjem prijedloga značajno povećao tranzicijski trošak mirovinskog sustava. Pri tome naglašavamo kako bi smanjenje stope doprinosa u I. stupu za 1 posto rezultiralo smanjenjem prihoda od doprinosa za oko 1,5 mlrd. kn, dok bi smanjenje za 10 posto rezultiralo smanjenjem prihoda za oko 15 mlrd. kn na godišnjoj razini, a autori analize ne iznose prijedloge na koji način kompenzirati smanjene prihode od doprinosa“, odgovorili su iz Ministarstva. Dodali su i kako bi zamjenom doprinosa došlo do dodatnog opterećenja državnog proračuna u srednjem roku i negativno utjecalo na javni dug. Prćkanje po financijama, smatra Ministarstvo, nije pametan potez uoči uvođenja eura.

Zaustaviti nejednakosti

Ono što zabrinjava je i intenzivno lobiranje profinancijskih krugova za ukidanje izbora povoljnije mirovine, odnosno mogućnosti povrata u prvi stup prigodom umirovljenja. Aladrović ne predviđa ukidanje mogućnosti izbora povoljnije mirovine, jer bi isto rezultiralo stvaranjem nejednakosti u mirovinskom sustavu u pogledu visine mirovine između različitih generacija osiguranika. Argumentira kako bi ukidanjem mogućnosti izbora došlo do velikih razlika u mirovina osiguranika sa sličnim uvjetima, istom dužinom mirovinskog staža i istom plaćom tijekom radnog vremena – ovisno o tomu je li osoba bila osigurana samo u I. ili oba stupa mirovinske štednje. Dodaju kako bi ukidanje izbora dovelo i do negativnih posljedica za korisnike najniže mirovine.

Tako je sadašnja Vlada ipak više stala na stranu siromašnijih i ugroženijih. No, predstavnici i zagovornici financijske industrije ne posustaju. Udruga članova obveznih i dobrovoljnih mirovinskih fondova potpisala je 21. prosinca 2021. sporazum o suradnji s Udrugom Glas poduzetnika, kako bi dalje razvijali privatne inicijative i/ili inicijative privatizacije. Očito je pred umirovljeničkim udrugama ozbiljan posao borbe za adekvatnost mirovina i obranu od privatizacije mirovinskog sustava.

Jasna A. Petrović

Siromašni su sve siromašniji

● **Državni zavod za statistiku donosi podatke o stopi rizika od siromaštva. Tako je za 2020. godinu ona najmanja u zadnjih 10 godina u općoj populaciji, no u onoj kod osoba starijih od 65 godina je nikad viša, čak 31 posto ih je u riziku od siromaštva, a u jednočlanim kućanstvima čak 52,1 posto. Što smatrate uzrocima za takav trend siromašenja starijih osoba?**

U Hrvatskoj je tzv. „prag rizika od siromaštva“, kao i u EU, postavljen na 60 posto od srednje vrijednosti (medijana) ekvivalentnoga raspoloživog dohotka svih osoba i prema njemu pratimo koliko osoba ima niži ili viši raspoloživi dohodak od tog praga i za osobe ispod praga kažemo da su u „riziku od siromaštva“. Osim kriznih godina između 2011. i 2015. kada je padao prag rizika od siromaštva zbog općeg gospodarskog pada i velike nezaposlenosti (koja je u nekim trenucima obuhvaćala i preko 345.000 osoba u 2013. godini!), u pravilu svake godine taj prag raste jer smo imali dobre gospodarske podatke.

Znamo da je rast mirovina izuzetno spor te stoga nemaju „vidljive“ brze koristi od tog gospodarskog rasta. Prag rizika od siromaštva za jednočlano kućanstvo je 2010. godine iznosio 2.132 kune mjesečno, a 2020. godine je iznosio 2.927 kuna. Ako te podatke usporedimo s mirovinama do 3.000 kuna u 2020. godini, vidimo da čak 600.000 umirovljenika je ispod praga rizika od siromaštva i imaju mirovinu manju od 3.000 kuna.

Međutim, prosječan mirovinski staž osoba, koje imaju takve niske mirovine do 1.500 kuna, jako je nizak – imaju prosječno između 15 i 17 godina staža, pa se i u tome krije razlog dijela siromaštva. Također, od 57.335 osoba koje su u 2020. godini primale novčanu socijalnu naknadu za najsiromašnije u Hrvatskoj - zajamčenu minimalnu naknadu - nešto manje od 7.000 su bile osobe starije od 65 godina – i tek nešto više od 1.000 su bili umirovljenici. Drugim riječima, manje od dva posto umirovljenika je primalo socijalnu naknadu za najsiromašnije, što znači da ovise o prihodima drugih članova obitelji ili žive s djecom s prihodima. Unatoč tome što je kod nas poprilično nisko postavljena ljestvica za primanje takve naknade za najsiromašnije (920 kuna za radno nesposobnog samca), zbog oštrih kriterija većina ne ostvaruje to pravo.

Bogatiji sve bogatiji

● **S obzirom da žene žive duže nego muškarci, u s-mačkim domaćinstvima starijih od 65 one su velika većina. Žene u prosjeku imaju gotovo 25 posto niže mirovine od muškaraca, a čak 93 posto korisnika obiteljske mirovine su žene. Možete li se složiti s konstatacijom da je došlo do feminizacije staračkog siromaštva? Kako bi se to trebalo i moglo popraviti?**

Feminizacija siromaštva je dugotrajno stanje i nije od jučer – djelomično je ona strukturno određeno zbog nepovoljnog položaja žena tijekom života gdje su radile značajno više od muškaraca u sektoru neformalnog i neplaćenog posla (kućanskih poslova),

obiteljske poljoprivrede, na poslovima gdje su bile značajno niže plaće, osobito u prerađivačkog industriji, trgovini i uslužnim djelatnostima, kao i sektoru skrbi i obrazovanja, obavljajući poslove medicinskih sestara, učiteljica i odgojiteljica. Ta razlika u zaradi tijekom radnog vijeka u zemljama Europske unije iznosi i do 20 posto u korist muškaraca, a to se odražava i u starosti gdje nakon umirovljenja ta razlika eskponencijalno raste pa je spolno uvjetovana razlika u mirovinama čak 37 %.

Znamo da žene i zbog rođenja djeteta odlaze s tržišta rada, a kao društvo im nismo „olakšali“ povratak u kontekstu usluga za djecu i prilagođenih radnih uvjeta, što dovodi do nižih mirovina u starosti. Također, žene ostvaruju manje beneficija na radnim mjestima, zapostavlja ih se u napredovanjima i teže ulaze u neka tradicionalna „muška zanimanja“ budući da su ih sami muškarci tako definirali i stereotipno ih održavaju u uskom, muškom krugu. Najvažnije je poticati uključivanje žena na tržište rada.

Ranjiva starost

● **Siromaštvo ne znači samo borbu za preživljavanje, već sa sobom vuče i drugi niz problema. Osim loše prehrane i utjecaja na fizičko zdravlje, siromaštvo indirektno utječe i na psihičko zdravlje, naime oko 40 posto svih osoba koje si oduzmu život su starije od 65 godina. Nasilje u obitelji prema starijim osobama ima višestruki porast. Koliko svemu tome svoj „doprinos“ daje i pandemija koronavirusa?**

Već duže vrijeme upozoravamo kako je pandemija samo produbila stare rane koje postoje u našem društvu, bilo da je riječ o materijalnim ili psihološko – duhovnim temama. Mnogi su u pandemiji izgubili bliske osobe, a simptomi osamljenosti i depresije pojačavaju se nakon smrti bračnog partnera ili bliske osobe. Tema smrti nam je teška, izbjegavamo je zbog nelagode ili straha, a pandemija je pokazala kako moramo razgovarati kako bismo smanjili depresiju i osjećaj straha preživjelih članova.

Nazalost, bio je problem i žalovanje kojeg neki nisu mogli napraviti na pravi način zbog umiranja u bolnicama ili ogr-

foto: Bernard Cović / Glas Koncila

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica

Uređuje: Uredništvo

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: 5. BOJA, Odra, 10020 Novi Zagreb

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br.

532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao

produkt iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet,

oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica

www.suh.hr): za jednu stranicu 4.000 kn; za pola stranice

3.000 kn i za četvrtinu stranice 2.000 kn.

ničenja pri sprovodima. Osim umiranja tijekom pandemije, mnogi su osjetili i osjećaj nepravde u distribuciji bogatstva – naime, istraživanja su pokazala kako u globalnom smislu bogati postaju još bogatiji, a siromašni još siromašniji i taj se jaz povećao tijekom pandemije. Također, zdravi ostaju zdravi i okreću se zdravijim stilovima života, imaju novca i vremena za ulaganje u održavanje zdravlja i prehrane, a bolesni još bolesniji budući da nemaju vremena niti novca za pravilnu prehranu, ili ulaganja u zdravlje.

● **Koliko vaša Mreža skreće pozornost dobroj osnovi siromaštva i što ste po tom pitanju dosad poduzimali?**

U svome radu redovito pratimo nekoliko pokazatelja koji su nam važni za analize i donošenje preporuka kao i javnog zagovaranja prava ranjivih skupina, npr. pratimo dob, spol, brojnost kućanstva, ovisne članove (npr. djecu), invaliditet osobe, mjesto stanovanja, radni status, obrazovanje i niz drugih pokazatelja koje imamo na raspolaganju, a koji nam mogu reći kako pojedine mjere socijalne politike utječu na njih i na što bismo trebali posebno skrenuti pozornost.

Zanimaju nas „jazovi“ koji nastaju temeljem dobi i spola, i drugih uvjeta, a što se dodatno produbljuje tijekom pandemije. Na primjer, mladi su u Hrvatskoj tradicionalno visoko nezaposleni, a svaka kriza se odrazila na njihove šanse za zapošljavanje i napredovanja, a u sličnoj su situaciji i žene.

Što se dobi tiče, starija dob je u Hrvatskoj osobito ranjiva zbog niske „zamjenske stope“ mirovine koja je ispod 50 posto plaće, što ne omogućava zadržavanje životnog standarda u starosti. S time je povezana i razina obrazovanja budući da slabije obrazovanje nosi i niže prihode tijekom života, a onda i niže mirovine; takve osobe u Hrvatskoj češće žive na selima i rubnim dijelovima županijskih središta, češći su korisnici obiteljskih i invalidskih mirovina koje su niže nego starosne i sl. Svi ti podaci su nam važni kada razmatramo pojedine mjere socijalne politike, ali i obrazovne i zdravstvene mjere ili politike rada i zapošljavanja.

Mreža u svome radu posebnu pažnju pridaje dobrim stranim iskustvima, npr. u području kvalitetnog stanovanja u kojem su opet starije osobe u riziku. Kako ćete platiti održavanje vlastite nekretnine, brinuti o energetske učinkovitosti i zaštiti okoliša, pratiti inflaciju režijskih troškova, ako s prosječnih 6.000 kuna prihoda tijekom rada imate prosječnu mirovinu od 3.000 kuna?

Mjere „prve pomoći“

● **Zajamčena minimalna naknada za starije osobe samce iznosi 920 kuna. Od ove godine uvedena je i nacionalna naknada za starije osobe koje nisu ostvarile pravo na mirovinu, koja iznosi 800 kuna. Obje ove mjere pokrivaju jedva 15 tisuća starijih osoba. A riječ je o iznosima koji su zapravo nedostatni za izlazak iz siromaštva i više služe kao neka vrsta prve pomoći. Da li je prijedlog novog Zakona o socijalnoj skrbi nudi prava rješenja?**

Sve mjere socijalne skrbi jesu mjere prve pomoći i trebale bi dovesti takve korisnike do pomoći u pronalasku novog, kvalitetnijeg posla, omogućiti usvajanje nekih vještina koje su potrebne na tržištu rada ili omogućiti pristojan životni standard za one radno nesposobne, kako bi ostvarili pravo na pristojnu mirovinu.

Svakako, velika su očekivanja od novog Zakona o socijalnoj skrbi za starije korisnike – prije svega se očekuje povećanje zajamčene minimalne naknade na 1.000 kuna, iako se očekivalo da će taj iznos ići do barem 1.500 kuna kako bi se obuhvatilo veći broj građana i podigao im se standard života, pa treba vjerovati kako će predlagatelj zakona odustati od smanjenja naknada za troškove stanovanja koji svakodnevno rastu i po-

staju veliki teret socijalno ranjivim osobama. Osim od sustava socijalne skrbi, naša Mreža protiv siromaštva ima velika očekivanja i od drugih ministarstava i lokalne samouprave u podmirenju stambenih troškova građana budući da se od 2022. najavljuju značajna poskupljenja režijskih troškova što će dovesti do novog inflacijskog vala.

Recept bez recepta

● **Čak 65 posto mirovina je niže od linije siromaštva za samca koja iznosi 2.927 kuna. Često su umirovljenici primorani kopati po kontejnerima, ići u pučke kuhinje, a zimi se voziti u toplim tramvajima ili ići po trgovinama jer nemaju novca za grijanje. Mirovine se svakih pola godine usklađuju, ali ne prate rast plaća i standarda. Smatrate li da vladajući moraju povećati mirovine, odnosno mijenjati svoje politike i odnos prema umirovljenicima i starijim osobama?**

Bojim se da nema sretnog niti brzog rješenja – niti za sadašnje zaposlenike koji će morati za svoju starost odvajati više od svojih plaća, niti za sadašnje umirovljenike čija je mirovina odraz njihovih godina staža, plaće tijekom života i trenutnih gospodarsko – demografskih uvjeta, a niti za Vladu koja je pod stalnim pritiskom „držanja“ socijalnih troškova na postojećoj razini.

Nekada smo mogli okriviti međunarodne institucije za niska socijalna ulaganja, ali danas nemamo tih dežurnih krivaca pa je odluka o tome hoćemo li ulagati više samo naša. Znamo da mirovinski sustav solidarnosti ovisi o demografskim kretanjima gdje smo sve slabiji i tu se možemo samo nadati da će nove demografske mjere donijeti rezultate u sljedećih 30-ak godina. „Recept“ je poznat - visoka regularna zaposlenost i brojna radna snaga koja uplaćuje više iznose u sustave solidarnosti i privatne fondove štednji, kao i duži radni staž, sve bolje obrazovanje i vještine koje su potrebne tržištu rada, povećanje ulaganja u „dugotrajnu starost“ zbog rasta prosječnog trajanja života i povećanih medicinskih potreba te značajno povećanje izdvajanja za mirovine iz općeg proračuna (poreza).

● **Voli li Hrvatska svoje stare?**

Mislim da smo tijekom pandemije pokazali da volimo starije jer smo htjeli najviše zaštititi njihove živote koji su bili najugroženiji, u to nemam niti malo sumnje jer imam takvo okruženje i iskustvo. I obrnuto – mislim da stari vole Hrvatsku. Kako starost nije tek neka „prolazna faza“, nego dio našeg života, tako je i naše oblikovanje kakva će nam biti starost i hoće li nas drugi (naša okolina, obitelj, prijatelji, susjedi), „voljeti“ - dio našeg životnog stila i naša životna odluka koja je djelomično i uvjetovana crtama ličnosti koje su relativno stabilne tijekom cijelog života. To znači da ćemo biti nesretni u starosti ako smo i inače tijekom našeg života manje otporni na stres, depresivni, razdražljivi, ako reagiramo agresivno čak i na najmanju kritiku i općenito djelujemo emocionalno nestabilno u odnosu prema drugima. S druge strane osobe koje su emocionalno tople, vole druženja, otporne na stresne događaje jer se za njih primjereno pripremaju, pomažu drugim osobama i mogu osjetiti njihovo raspoloženje i potrebe. Neki tek u starosti shvate kako mogu volontirati, putovati s prijateljima, naučiti neku novu vještinu za koje su prije smatrali da su nesposobni ili budu otvoreni za prijateljske ili romantične veze. Starost je lijepa, može se dostojanstveno stariti ako se jednako tako živi u svim našim dobima, bilo da smo sami nečija djeca, roditelji ili smo bake i djedovi.

Igor Knežević

Kad će „izumrijeti“ partizani i ustaše?

Priče o partizanima i ustašama i danas se znaju aktualizirati u Hrvatskoj prilikom političkih prepucavanja lijevih i desnih političkih stranaka, no posljednjih godina sve su rjeđe. No, sjena Drugog svjetskog rata nije pala samo na politički život Hrvatske već i na hrvatski mirovinski sustav. Naime, iako je prošlo više od 75 godina od završetka 2. svjetskog rata, HZMO i danas pozamašnu svotu novca isplaćuje za kategorije „sudionici Narodnooslobodilačkog rata – NOR (partizani) te „pripadnici Hrvatske domovinske vojske od 1941. do 1945. godine“ (domobranci i ustaše).

Prema posljednjim podacima HZMO-a, „partizanske“ mirovine prima 6.826 korisnika, te prosječna takva mirovina iznosi 3.051,29 kuna mjesečno, što je trošak od 20,8 milijuna kuna mjesečno, ili gotovo 250 milijuna kuna godišnje. Kolokvijalno nazvane „ustaške“ mirovine prima 2.749 korisnika te je njihov prosjek 2.629,61 kunu mjesečno, ili 7,2 milijuna kuna mjesečno, ili 86,7 milijuna kuna godišnje. Kad se zbroje jedni i drugi, godišnji trošak za mirovine Drugog svjetskog rata je malo manji od 337 milijuna kuna.

Udaja za „dedu“

Dakako, tek svaki deseti od tih gotovo 9.600 korisnika su doista borci koji su se borili u 2. svjetskom ratu, jer je mahom riječ o osobama koje imaju daleko više od 90 godina života. Većina korisnika tih mirovina su zapravo korisnici obiteljskih mirovina, odnosno najčešće supruge i partnerice tih vojnika. HZMO nema javno dostupne podatke o dobi tih žena, no javna je tajna da su neke žene formalno udavale za puno starije korisnike takvih mirovina u njihovoj poznoj dobi i tako dobili „u nasljedstvo“ njihove boračke i „domovinske“ obiteljske mirovine. Obiteljske mirovine mogle su se prenositi i na djecu, unučad, pastorčad, ali samo u slučaju da su bili lišeni poslovne sposobnosti.

U HZMO raspolaze s dodatnim podacima o tim mirovina. Tako od trenutno 6.826 „partizanskih“ mirovina njih 5.843 ili 85,6 posto otpada na obiteljske mirovine, 804 ili 11,8 posto na starosne, te 170 ili 2,6 posto na invalidske mirovine. Od trenutno 2.749 „ustaških“ mirovina starosnu mirovinu koristi 214 osoba, dakle tek 7,8 posto, invalidsku 46 osoba

ili 1,7 posto, a obiteljsku 2.489 osoba ili 90,5 posto.

Treba svakako naglasiti i da korisnici obaju mirovina nisu neki paraziti koji nikad nisu radili, već imaju i popriličan broj godina nakupljenog staža. Primjerice korisnici starosnih „partizanskih“ mirovina imaju prosječno 30 godina i šest mjeseci staža, obiteljskih 29 godina i 7 mjeseci, a invalidskih 21 godinu i 11 mjeseci staža.

Jesu li doista uteg?

Korisnici „ustaških“ mirovina iako imaju u prosjeku niže mirovine od „partizanskih“ za tristotinjak kuna, imaju puno više skupljenog radnog staža, tako starosni umirovljenici imaju 34 godine i 10 mjeseci, obiteljski 33 godine i 3 mjeseca te invalidski 29 godina. Za usporedbu, prosječan staž svih umirovljenika prema ZOMO iznosi 30 godina i 11 mjeseci. No, treba naglasiti i da je onima koji su stvarno bili vojnici, vrijeme služenja u vojsci od 1941. do 1945. računano kao staž u dvostrukom trajanju, a domobranima i ustašama i nakon 1945. za vrijeme koje su proveli u zarobljeništvu.

Ipak s obzirom na godine radnog staža svih tih korisnika, kao i prosječne iznose „partizanskih“ i „ustaških“ mirovina, danas je krivo tvrditi da te mirovine jako opterećuju mirovinski sustav, odnosno državni proračun, jer se u 2021. godini za sve mirovine izdvojilo oko 42,6 milijardi kuna. No, to nije bio slučaj prije 10, 20 ili više godina. Primjerice 1994. godine bilo je 107 tisuća korisnika „partizanskih“ mirovina, da bi taj broj pao 2021. godine na manje od sedam tisuća korisnika. Godine 2003. bilo je 30.102 korisnika „ustaških“ mirovina, a danas ih je manje od tri tisuće.

Prevare kao tradicija

Ono što uvijek opterećuje proračun su lažirane mirovine ili zaobilaženje

zakona kao u slučaju mlađih udovica. Opcija da imaš dva svjedoka kako bi dobio „partizansku“ penziju prenijela se i u naše doba. Pravo na „ustašku“ mirovinu Sabor je uveo 1993. godine. Ako osoba nije imala pismeni dokaz o svom ratnom putu u ustašama ili domobranima, mogla je predočiti fotografiju iz tog vremena i potvrditi da se u uniformi nalazi upravo on/a, doduše pedesetak godina mlađi/a. Opcija je bila i da donese potvrdu nadležnog Ureda za obranu RH te ovjerene izjave dvaju svjedoka.

I Domovinski rat nije bio lišen sumnjivih stjecanja braniteljskih mirovina, gotovo svaki čovjek u Hrvatskoj zna nekog s braniteljskim statusom, a taj rata nije vidio osim na televiziji. Ne samo to, već i 26 godina nakon rata imamo situaciju da novim zakonom tisuće ljudi stječe braniteljski status.

Manjim dijelom je to opravdano za one slučajeve gdje se PTSP pojavio godinama nakon rata, ili za one koji su stvarno bili u ratu ali nisu to mogli dokazati.

Zbog toga se SUH godinama zalaže za reviziju svih mirovina, s najvećim naglaskom na invalidske, koje su si sređivali i civili i branitelji. Rat je tragično razdoblje, koje i godinama iza sebe vuče negativne repove. Zbog toga se nadamo da ga ni mi ni naši potomci više nećemo doživjeti, dakako prvenstveno zbog strahota, ali kasnije i zbog parazita koji se, uz sve one časte vojnike i branitelje, uvijek pojave kako bi, nepravedno, uzeli svoj dio kolača.

Igor Knežević

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U SIJEČNJU 2022.

NOVOSTI U OBVEZONOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

UPRAVNO VIJEĆE HZZO-a

Dana 14. prosinca 2021. godine održana je 40. redovna sjednica Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO). U nastavku donosimo najvažniju odluku.

Produženje ugovornog razdoblja pružateljima zdravstvene zaštite

Upravno vijeće HZZO-a donijelo je odluku o produženju ugovornog razdoblja pružateljima zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenoga osiguranja do kraja 2022. godine za ugovorene zdravstvene ustanove na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini te za privatne zdravstvene radnike na razini primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, u postojećem opsegu.

Također će do kraja 2022. godine biti produženi ugovori s do sada ugovorenim isporučiteljima ortopedskih i drugih pomagala.

PROCES PRILAGODBE UPRAVLJANJA LJUDSKIM POTENCIJALIMA U HZZO-u

(IV. dio)

Nastavak iz prethodnog broja

3.1. Neka od pitanja koja si može postaviti unutarnji revizor:

Da li se za reizborna radna mjesta redovito objavljuju natječaji? Poznato je da u javnom sektoru postoje brojna tzv. reizborna radna mjesta, odnosno poslovi za koje je obično u četverogodišnjem razdoblju potrebno raspisati natječaj. To su obično rukovodeća radna mjesta, ravnatelji, direktori, profesori na fakultetima i dr. U tu svrhu interni revizor treba izvršiti uvid u opće akte organizacije, statut, zakonske propise koji uređuju pojedino područje javne djelatnosti.

IZ SADRŽAJA:

- Produženje ugovornog razdoblja pružateljima zdravstvene zaštite

- Pitanja koje si može postaviti unutarnji revizor

• Povjerenstvo za praćenje probnog odnosno pripravničkog staža

• Pitanja koja se odnose na pridržavanje radnopravnih propisa

Da li se radna mjesta popunjavaju u skladu s usvojenim planom zapošljavanja? Poželjno je da organizacija ima usvojen plan zapošljavanja i da se upravo prema njemu provode sve aktivnosti eventualnog popunjavanja novih radnih mjesta. Interni revizor uz pomoć takvog plana utvrđuje pravilnost rada službe za upravljanje ljudskim potencijalima i na tom području rada.

Da li se radna mjesta popunjavaju prema pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta? Svaka organizacija bi trebala imati opći akt, pravilnik, kojim se uređuje njeno ustrojstvo i u kojem su popisana sva predviđena radna mjesta. Pozornost revizora je usmjerena na popis organizacijskih jedinica sa nazivima, njihovom strukturom, imena radnih mjesta, uvjeti radnog mjesta, popis poslova na pojedinom radnom mjestu, broj izvršioaca na tim radnim mjestima i dr. Koristeći ovu dokumentaciju revizor nastoji ocijeniti provođenje tog dijela postupka popunjavanja radnih mjesta.

Da li je broj pojedinih popunjenih radnih mjesta sukladan broju iz pravilnika? Nije suvišno naglasiti da broj izvršioaca na pojedinim radnim mjestima ne smije biti veći od onoga koji je utvrđen pravilnikom stoga je u praksi potrebna pravilnost njegovog provođenja. No, u pojedinim slučajevima može doći do određenih odstupanja stvarnog broja izvršioaca od onog koji je utvrđen takvim aktom.

Postoji li popis dostavljenih ponuda kandidata za određeno radno mjesto? Uobičajeno je da se osnovom natječaja odnosno oglasa pristigle ponude kandidata za određeno radno mjesto evidentiraju, odnosno da o tome postoji pisani trag. Povećan interes potencijalnih kandidata može značiti i bolje mogućnosti njihovog odabira.

Provode li se predviđena testiranja kandidata i da li postoje unaprijed pripremljeni testovi za pojedina radna mjesta? Metoda testiranja kandidata za pojedino radno mjesto je dosta raširen način procjenjivanja njihovog znanja i iskustva potrebnih za buduće obavljanje poslova u nekoj organizaciji. Zbog toga je itekako važno da u tu svrhu postoje unaprijed pripremljeni testovi sa brojnim pitanjima vezanim za opća i posebna znanja potrebna za uspješno obavljanje poslova određenog radnog mjesta.

Sastavlja li se „rang lista“ ili redoslijed testiranih kandidata prema unaprijed utvrđenom broju bodova?

Sastavljaju li se liste kandidata koji su prešli bodovni „prag“? Nakon provedenog testiranja kandidata služba nadležna za upravljanje ljudskim potencijalima trebala bi sastaviti listu kandidata, njihov redoslijed prema ostvarenim rezultatima testiranja. Uobičajeno je da se posebno sastavlja lista onih koji su prešli bodovni „prag“, dakle, broj minimalnih bodova za uspješno obavljeno testiranje.

Organiziraju li se razgovori s kandidatima, intervjuiranja prema testom utvrđenom redoslijedu?

Tko sudjeluje u takvim razgovorima? Nakon obavljenog testiranja svih kandidata koji su dostavili svoje ponude sa potrebnim ispravama o dokazima da ispunjavaju uvjete natječaja ili oglasa, organiziraju se razgovori s potencijalnim kandidatima. Pozivaju se oni koji su uspješno položili testove, primjerice test znanja i iskustva te psihološki test. Takve razgovore obično obavljaju predstavnici službe nadležne za upravljanje ljudskim potencijalima i voditelji poslova organizacijskih jedinica koji imaju potrebu za popunu radnih mjesta potencijalnim kandidatom ili kandidatima. Pitanja za intervjue trebala bi pisano pripremiti, barem ona osnovna, kako bi svi pozvani kandidati imali priliku odgovarati na isto formulirana pitanja, što objektivizira sam postupak intervjuiranja.

Postoji li javna objava izabranih kandidata? Dobro je poznata činjenica da i profitne organizacije, trgovačka društva u privatnom vlasništvu nastoje u društvu stvoriti dojam da se svim zainteresiranim pruža prilika da postanu članovi njihove radne zajednice na način da se javno objavljuju oglasi odnosno natječaji za popunu radnih mjesta. Uobičajeno je da se obavijesti o izabranim kandidatima dostavljaju svima koji su dostavili svoje ponude za određeno radno mjesto ili ih se upućuje na mrežne stranice organizacije, gdje se to objavljuje.

Provjera dokumentacije izabranih kandidata? Interni revizor treba provjeriti ispravnost, vjerodostojnost natječajne dokumentacije izabranih kandidata. Tu se ubrajaju diplome, uvjerenja o dostignutom stupnju obrazovanja i osposobljavanja, potvrde o dokazima radnog iskustva, staža na traženim poslovima, potvrde o znanju stranih jezika te dokaze o ispunjavanju drugih uvjeta predviđenih za to radno mjesto.

Provode li izabrani kandidati probni rok za određeno radno mjesto (pripravnički ili vježbenički staž)?

Imenuju li se povjerenstva za praćenje probnog odnosno pripravničkog staža? Interni revizor nastoji provjeriti postojanje pisanih izvješća navedenih povjerenstava. Uobičajeno je da se od izabranog kandidata očekuje da provedu određeno vrijeme na probnom roku, pripravničkom stažu za određeno radno mjesto. U praksi se za tu namjenu osnivaju povjerenstva za praćenje njihovog rada, koja nakon isteka njihovog roka ispostavljaju pisana izvješća. U navedenim izvješćima se potvrđuje ili ne potvrđuje uspješnost provedenog probnog rada ili pripravničkog staža, ili primjerice, specijalizacije kod liječničkih poslova.

Postoje li brojna druga pitanja koja si revizor postavlja tijekom provođenja kontrole službe nadležne za upravljanje ljudskim potencijalima. Osnovno je da ništa ne smije ostati „visjeti u zraku“. Potrebno je od ispitanika prikupiti odgovore na sva pitanja, riješiti uočene dileme i nejasnoće.

3.2. Pitanja koja se odnose na pridržavanje radnopravnih propisa

Zakon o radu je jedan od temeljnih propisa koji uređuje područje prava i obveza radnika i radnih odnosa. Ovakvi zakoni postoje i u drugim državama, u Engleskoj još od kraja osamnaestog i početka devetnaestog stoljeća (engl. Labor Law, njem. Arbeitsrecht), pa tako i u Republici Hrvatskoj. Zbog toga je važno da svi oni koji se bave unutarnjom revizijom, a posebno u dijelu upravljanja ljudskim potencijalima, dobro poznaju prava i obveze koji proizlaze iz Zakona o radu. Unutarnji revizor kod analiziranja procesa upravljanja ljudskim potencijalima će upravo taj zakon koristiti kao jednu od podloga pri ocjenjivanju tog procesa rada. Iako se radi o dosta opsežnom propisu iz radnog prava, njegove odredbe mogu korisno poslužiti kao određene osnove za provođenje brojnih provjera podudarnosti aktivnosti službe nadležne za upravljanje ljudskim potencijalima sa samim zakonom i njegovim odredbama. Slijedeći pojedine članke ovoga zakona interni revizor može formulirati pitanja od značaja za provođenje samog terenskog ispitivanja.

Ovo je posebno važno i iz razloga što se na taj način sprečavaju i eventualni prekršajni rizici, odnosno novčane kazne koje su predviđene Zakonom o radu za odgovorne osobe i samog poslodavca. Ove prekršaje (lakše, teže i najteže)¹ svojim kontrolama mogu izreći inspektori na radu. Dolazak inspekcija rada može biti inicirana i od samih radnika, predstavnika sindikata i drugih zainteresiranih stranaka.

Ovdje se je dobro podsjetiti da za nepridržavanje odredbi ovoga zakona se mogu izreći novčane kazne u iznosu od nekoliko desetaka tisuća kuna zavisno o vrsti prekršaja. Ovi prekršaji, kao što je to navedeno, odnosno kako ih kategorizira zakon, mogu biti lakši, teži i najteži prekršaji za poslodavca.

Na početku ovog dijela provođenja svojih aktivnosti, interni revizor treba ispitati da li je novom zaposleniku ili menadžeru prije početka rada omogućeno da se upozna s propisima o radnim odnosima i organizacijom i zaštitom zdravlja i sigurnosti na radu. Ovo znači da se propisi o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu, kolektivni

¹ Zakon o radu kategorizira prekršaje za izricanje novčanih kazni.

ugovor i pravilnik o radu moraju na prikladan način učiniti dostupnim radnicima i naravno menadžerima. U praksi se navedeni akti obično objavljuju na mrežnim stranicama organizacije i uz korištenje umreženih osobnih računala dostupni su na uvid svim zaposlenicima, radnicima ili menadžerima.

U slučaju sklapanja ugovora o radu novog radnika mora se provjeriti da li takav ugovor sadrži sve zakonom propisane elemente. Drugim riječima potrebno je provjeriti obvezan sadržaj takvih ugovora, koji se odnosi na stranke ugovora, njihovo prebivalište, sjedište, mjesto rada, naziv radnog mjesta, danu početka rada, radni odnos na neodređeno ili određeno vrijeme, osnovnu plaću i dodatke na plaću, trajanje radnog dana ili tjedna i drugi podaci predviđeni zakonom.

Nadalje treba se provjeriti da li je nakon sklapanja ugovora o radu ugovoren probni rad, koji prema sadašnjim odredbama zakona ne smije biti duži od šest mjeseci ili pripravnički staž ne duže od zakonom predviđenog roka od najduže godinu dana. Nakon završetka pripravničkog staža, ako je zakonom, drugim propisom, kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu to predviđeno, obveza je položiti i određeni stručni ispit.

Jedno od sljedećih pitanja na koja se treba odgovoriti je li sklopljen ugovor o radu s radnikom ili menadžerom koji udovoljava posebnim uvjetima za zasnivanje radnog odnosa, propisanim zakonom, drugim propisom, kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu.

Da li je radniku omogućeno korištenje godišnjeg odmora u dijelovima pod uvjetima propisanim zakonom.

Posebno treba obratiti pažnju na donošenje i objavi pravilnika o radu te njegovom sadržaju, kod čijeg donošenja se treba savjetovati i s radničkim vijećem te imenovanju osobe ovlaštene primati i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika.

Evidenciju o radnicima i menadžerima te o radnom vremenu treba voditi na propisan način, jer to može biti jedan od težih novčanih kazni za poslodavca. U praksi postoje brojni poslovi, koje je teško ili nemoguće obavljati bez organiziranja prekovremenog rada pojedinog radnika. Ovaj rad ne može trajati duže od zakonom predviđenog, na primjer, sto osamdeset sati godišnje.

4. Odnos sa sindikatom

Poznato je da su sindikati jedni od partnera kolektivnog pregovaranja o pravima radnika iz radnog odnosa. Svako iole mudro poslovođstvo nastoji izgraditi harmonične, konstruktivne, dobre odnose s tim partnerom.

Kakav tu može biti doprinos unutarnje revizije? Kontrolom službe nadležne za upravljanje ljudskim potencijalima može se procjenjivati kakve je odnose ta služba izgradila, ne samo sa radničkim vijećem, već i sa predstavnicima sindikata, njihovim povjerenicima, izvršnim odborima. U praksi postoje primjeri kada u pojedinim organizacijama djeluje i više sindikata, što može dodatno zakomplicirati takve odnose. Kvalitetnim, pravovremenim, objektivnim, sveobuhvatnim informacijama o organizaciji, njezinim kratkoročnim i dugoročnim planovima, njenoj viziji i misiji,

ciljevima, pokazateljima poslovanja, posebice planovima novog zapošljavanja, može se utjecati na stvaranje povoljne „klime“ u upravljanju ljudskim potencijalima. Radnička vijeća i predstavnike sindikata treba posebno dobro informirati o perspektivnim planovima zapošljavanja. Primjeri novih zapošljavanja, bez pravovremenog i kvalitetnog informiranja o njihovoj planiranoj potrebi, mogu uznemiriti ne samo predstavnike sindikata, već i same radnike stvarajući kod njih osjećaj ugroženosti. U ponekim slučajevima to može dovesti i do stvaranja nepovoljne radne motivacije, nepotrebnog trošenja radnog vremena o tim temama. Poznato je da se i mala djeca jako ljute kada ih zapostavljamo, ignoriramo, a oni stariji obično duže „pamte, a neki i vrate“. Prema tome, ako nema tako izgrađenih odnosa između službe, kao predstavnika poslodavca i navedenih udruga radnika, onda unutarnja revizija treba ukazati na njihov značaj, preporukama ili prijedlozima za uspostavljanje takve suradnje. Od ključne važnosti na ovom području rada službe za upravljanje ljudskim potencijalima su uspostavljeni odnosi međusobnog povjerenja i suradnje, a koji se mogu izgraditi pametnim odabirom i rasporedom radnika i menadžera u tu organizacijsku jedinicu.

Zaključno

S obzirom da je čovjek, radnik, menadžer u središtu pozornosti organiziranja svakog poslovnog procesa, od posebne je važnosti planiranje i analiza potrebnih radnika, njihovo zapošljavanje, preraspoređivanje, unapređenje, otpuštanje, razvoj i obrazovanje, njihov društveni i socijalni standard. Uloga je unutarnje revizije da istražuje, analizira, preispituje i tu poslovnu funkciju u cilju unapređenja njezine ekonomičnosti, učinkovitosti, djelotvornosti i pravičnosti obavljanja poslova svih radnika ili menadžera kod nekog poslodavca. Unutarnji revizor kod provođenja kontrole ove poslovne funkcije treba odgovoriti na brojna pitanja, koja su vezana za sadržaj njezinih pojedinih poslova, kao što je primjerice, podudarnost ili usklađenost sa radnopravnim postupcima i propisima, odnos sa radničkim vijećem, sindikalnim predstavnicima i drugim zainteresiranim strankama. Optimizacija poslovne funkcije upravljanja ljudskim potencijalima jedan je od kratkoročnih i strateških ciljeva svake organizacije. Provođenje unutarnje revizije navedene službe upravljanja ljudskim potencijalima od velike je važnosti u većim organizacijama, kako privatnog tako i javnog sektora, a od interesa je i za sve radnike, menadžere, pa i građane, a doprinosi i povećanju njezinog ugleda u društvenoj zajednici.

Upravljanje ljudskim potencijalima kako u praksi, tako i kroz adekvatne akte određene ustanove predstavlja ne samo još jedan od procesa, već i neizostavni alat na koji se treba računati kod svakog ozbiljnijeg razmišljanja i planiranja promjena, pa u konačnici i reforme sustava.

HZZO na tragu rečenog, analizira i evaluira svoje akte o organizaciji i sistematizaciji prateći pojavnost i dinamiku promjene procesa, s naglaskom na konačni cilj, a to je dostupnost i pojednostavljenje u pružanju svojih usluga osiguranim osobama i ugovornim partnerima.

- Posebna pažnja na donošenju i objavi pravilnika o radu

- Odnos sa sindikatom

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija

Margaretska 3, 10000 ZAGREB

www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.

Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI

za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979
za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Potvrde o isplaćenju mirovini, plaćenju porezu i prirezu u 2021.

Korisnicima mirovina kojima se mirovine isplaćuju preko poslovnih banaka na obavijesti o mirovinskim primanjima za siječanj 2022. bit će prikazani podatci o ukupno isplaćenju mirovini te ukupno obračunatom porezu i prirezu u 2021. godini.

Korisnici hrvatske mirovine koji žive u inozemstvu zahtjev za izdavanje potvrde o isplaćenju mirovini mogu podnijeti u sklopu e-Usluga HZMO-a ili na tiskanici dostupnoj na internetskoj stranici HZMO-a, a koju trebaju dostaviti područnoj službi odnosno uredu HZMO-a koji im isplaćuje mirovinu.

Pitali ste, HZMO odgovara

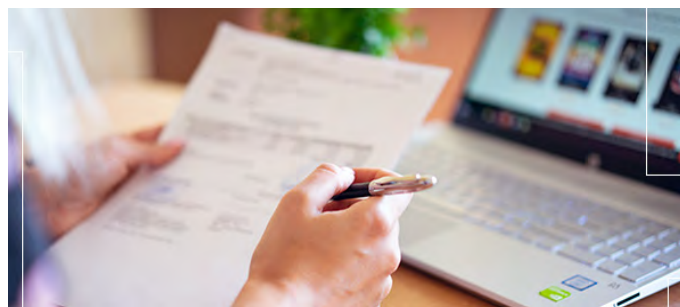
Mogu li kao korisnik invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti otvoriti OPG na svoje ime i pod kojim uvjetima? Također, hoće li mi se smanjiti mirovina?

Korisniku invalidske mirovine po osnovi djelomičnog gubitka radne sposobnosti mirovina se isplaćuje primjenom mirovinskog faktora 0,8 za vrijeme nezaposlenosti.

Člankom 11. stavkom 1. ZOMO-a propisano je da su na mirovinsko osiguranje obavezno osigurane osobe koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje, a upisane su u Upisnik obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (OPG) u svojstvu nositelja ili člana OPG-a.

Prema stavku 2. navedenog članka smatra se da ne obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje osobe koje su obavezno osigurane po drugoj osnovi ili su na redovnom školovanju ili su starije od 65 godina ili su korisnici mirovine (osim korisnika invalidske mirovine iz članka 39. stavka 3. ZOMO-a te korisnika invalidske mirovine iz članka 175. stavka 4. i 5. ZOMO-a). Stoga, osoba koja je korisnik invalidske mirovine po osnovi djelomičnog gubitka radne sposobnosti ne smatra se korisnikom mirovine te je obavezna uspostaviti prijavu na mirovinsko osiguranje po osnovi upisa u Upisnik OPG-a.

Također, u članku 99. stavku 3. točki 6. ZOMO-a propisano je da se isplata mirovine neće obustaviti korisniku invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti ostvarene prema odredbama ZOMO-a već će se odrediti nova svota mirovine s odgovarajućim mirovinskim faktorom (0,5) koji se primjenjuje za korisnike invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti.

KORISNICI MIROVINA - isplata u prosincu 2021.

Vrsta mirovine	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	495 597	2.850,57 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	42 399	3.773,50 kn
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO-a	80 437	2.512,86 kn
Prijevremena starosna mirovina	206 047	2.750,05 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	358	3.017,29 kn
Invalidska mirovina	102 504	2.145,79 kn
Obiteljska mirovina	214 153	2.142,86 kn
UKUPNO - ZOMO	1 141 495	2.646,90 kn
Korisnici koji su u 2021. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO		
Starosna mirovina	21 433	2.660,57 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	5 238	3.534,82 kn
Prijevremena starosna mirovina	6 673	2.864,30 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	18	3.257,89 kn
Invalidska mirovina	2 077	2.077,24 kn
Obiteljska mirovina	11 076	2.237,10 kn
UKUPNO	46 515	2.661,59 kn
Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	107 212	4.075,20 kn
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	211 239	3.704,58 kn
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO-u	275 250	1.790,37 kn
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 750	7.508,41 kn
Ukupan broj osiguranika		1 583 131
Ukupan broj korisnika mirovine		1 234 991
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika		1:1,28
Prosječna netoplaća u Republici Hrvatskoj za listopad 2021.		7.140,00 kn
Prosječna starosna mirovina ZOMO korisnika koji su pravo na mirovinu ostvarili u 2021. godini		2.838,90 kn
Korisnici mirovina - muškarci (46,04%)		568 584
Korisnici mirovina - žene (53,96%)		666 407
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		72 godine
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2021. godini - ZOMO		34 godine
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2021. godini - ZOMO		63 godine
Procjena potrebnih sredstva za isplatu mirovina i mirovinskih primanja		3.640.000.000 kn

Uređuje i grafički priprema:
 Ured za odnose s javnošću HZMO
 A. Mihanovića 3, 10000 Zagreb
 e-mail: urednistvo@mirovinsko.hr
 faks: 01/4595-168

 mirovinsko.hr

INFOTELEFONI:
 +385 1 45 95 011
 +385 1 45 95 022
 (radnim danom od 8 do 16 sati)

Prilika za bijeg iz svijeta beskućništva

Franjevački svjetovni red Mjesnog bratstva Trsat iz Rijeke 2007. godine otvorio je prihvatilište za beskućnike, te su franjevci shvatili koliko je velik problem resocijalizacije tih osoba. Poučeni dobrim iskustvom iz Slovenije, 2008. godine pokrenuli su „Ulične svjetiljke“, prvi hrvatski časopis o beskućništvu i srodnim društvenim temama. Cilj časopisa bio je osvjestiti problem beskućništva u Hrvatskoj, ali i uključiti same beskućnike u proces stvaranja i prodaje tog časopisa. Beskućnici i ostale socijalno ugrožene osobe dobile su priliku i nešto zaraditi prodajom tog časopisa.

„Trenutno imamo 38 prodavača, beskućnika i socijalno ugroženih osoba, koje prodaju časopis u pet gradova, Rijeci, Puli, Zadru, Zagrebu i Varaždinu. Cijena časopisa je osam kuna, od čega četiri kune i eventualni višak ide prodavačima, a četiri kune prodavači vraćaju za troškove tiskanja i grafičke pripreme sljedećeg broja časopisa“, kaže nam urednica Uličnih svjetiljki Dunja Osojnak Marinović iz Rijeke, koja taj posao obavlja na volonterskoj bazi, baš kao i drugi volonteri koji pišu članke u časopisu. Zanimljivo, članke često pišu i sami beskućnici, koji npr. imaju zadatak napisati kako im izgleda svakodnevnica. U samom početku časopis su prodavali isključivo beskućnici, a kasnije i osobe u riziku od beskućništva.

Najstariji prodavač

Upravo takav slučaj je 73-godišnjeg Joze Lovrića iz Varaždina, koji je najstariji prodavač, ali srećom nije tipični beskućnik, iako mu takav život stalno prijete. Naime, nakon 25 godina radnog staža u BiH morao je pobjeći od rata 90-ih sa suprugom i sinom, no u Varaždinu je sedam godina radio na crno te nakon toga u istoj tvrtki deset godina službeno.

„Sa 63 godine, dvije godine prije mirovine dobio sam otkaz. Supruga mi je nažalost umrla još 1999. godine te sam jedva preživljavao i smjestio sam se kod sina i njegove obitelji. Bio sam na socijali dvije godine i dobivao 600 kuna dok nisam napunio 65 godina i ostvario uvjete za mirovinu. Iste te godine počeo sam prodavati Ulične svjetiljke te od njih dodatno zaradim oko 800 do 1.000 kuna mjesečno, ovisno koliko prodam primjeraka“, kazao nam je Jozo, koji kaže kako mjesečno prosječno proda 150 primjeraka časopisa, ali da ljudi obično uvijek ostave i par kuna više. Od hrvatske i BiH mirovine te prodaje časopisa ima taman toliko da plati hranu, lijekove i unajmljeni stan na periferiji Varaždina gdje živi s dva cimera.

Unatoč teškim životnim okolnostima, Jozo kaže da ne žali za ničim u životu, pa čak ni za tim da je u BiH radio u toplom uredu, a u Varaždinu je 17 godina „lovao piceke po dvorištu“.

Nije bitno materijalno

„Svi danas gledaju materijalno, ali ako čovjek nije zadovoljan i sretan što će mu novac. Ja pokušavam biti sretan i kad mi ide dobro i kad ne ide. Na primjer danas mi je hladno za prodavat novine, i ne da mi se, ali morat ću zato stisnuti sljedećih nekoliko dana, i osjećam se dobro jer sam sam svoj gazda. Inače, na prodaju izgubim 3 do 4 sata dnevno. Pokušavam odobrovoljit i druge oko sebe da prodaju časopis, ali mi oni odgovaraju ma što bih to radio za 50 kuna.“

Dunja Osojnak Marinović nam kaže kako broj prodavača nije ograničen, kao i da svi prodavači imaju službene uniforme kako bi se mogli razaznati na ulici. Dunja nam je rekla i kako su većina beskućnika o kojima pišu u pravilu osobe starije dobi, ljudi kojima je ostalo par godina do stjecanja uvjeta za mirovinu te dobiju otkaz (baš kao Jozo) te su često samci. Par godina nakon pokretanja časopisa postali su član svjetske organizacije Uličnih novina, čime su se povezali sa 150 uličnih novina diljem svijeta.

„To je vrlo korisno, jer međusobno dijelimo članke, saznajemo novosti o mjerama protiv beskućništva iz drugih zemalja, pogotovo

sad u vrijeme pandemije koronavirusa koja je pogoršala situaciju. Dobijemo i korisne savjete i načine kako riješiti određene probleme“.

Dostupno i online

Odnedavno, časopis je moguće pročitati i u digitalnom besplatnom obliku, no naravno svi koji žele mogu ostaviti donacije i tako pripomoći i časopisu i njegovim prodavačima. Suradnja uredništva s prodavačima je izvrsna, te se barem jedanput godišnje svi sastanu i odu zajedno na hodočašće ili izlet.

„Cilj nam nije samo da se malo podružimo s našim prodavačima, već da im pokažemo da nam je doista i stalo do njih“, kaže Dunja.

I Jozo nam kaže kako se doista dobro osjeća kad prodaje časopis na ulicama Varaždina, jer ga ljudi doživljavaju jako pozitivno.

„Prodajem časopis već osam godina, ali uvijek se iznenadim koliko me ljudi cijene kao čovjeka i zbog posla kojeg radim. Iako sam porijeklom iz Žepča, Varaždin mi je stvarno prirastao srcu i osjećam se kao Varaždinec“, kazao nam je Jozo.

Što se tiče samih tema u časopisu, dakako prevladavaju one o problemima života beskućnika i socijalno ugroženih osoba, npr. kako su pojedini gradovi riješili problem beskućništva. Upitali smo Dunju ima li neki grad koji odskaka po tom pitanju od ostalih.

„Moram priznati da je Dubrovnik napravio odličnu stvar, jer sad službeno više nemaju beskućnika. Naime, svim beskućnicima osigurali su smještaj u jednom hotelu, te praktički su zbrinuti svi s ulice. No, tu i tamo se uvijek nađe netko tko želi živjeti na ulici, pa ne dođe prespavati u hotel, jer im je beskućništvo postalo, nažalost, stil života“, zaključila je Dunja.

Igor Knežević

Svi koji žele pomoći radu Uličnih svjetiljki mogu to učiniti uplatom donacije na IBAN: HR6224020061500038922 (Erste banka)

Članovi podružnice Studentski grad nastavili su sa svojim brojnim aktivnostima i u prosincu 2021. godine. Izrazito emotivan bio je posjet Memo-

rijalnom centru Dražen Petrović 9. prosinca u Ciboninom tornju u Zagrebu, gdje su se članovi mogli upoznati sa svim uspjesima, medaljama i trofejima koje je osvojio najbolji hrvatski sportaš 20. stoljeća. Skupina članova 14. prosinca posjetila je Mistični advent na starinski način u organizaciji Gornjogradskih coprnica. Riječ je o tematskoj večernjoj turi tijekom koje se sudionicima priča priče o starim adventskim i novogodišnjim običajima grada Zagreba

razgledavajući lokacije posvećene upravo tom dijelu godine.

Tijekom šetnje članovi su od vodiča saznali tko je napravio prve jaslice, kako su se stari Zagrepčani grijali za Božić, tko su sve bili čestitari, što je ustvari božićnica, što je Herodoševo, a što Kokošjevo, i puno drugih zanimljivih informacija.

Velik broj članova dočekao je zajedno novu godinu, točno u podne. Vrijedne članice ispekle su ukusne fritule i skuhale vino, te je proslava Nove godine održana pred prostorijama podružnice. Bio je to doček za pamćenje.

I.K.

DONJI MIHOLJAC Špičeku diktirali recepte

Za članove Predsjedništva i Nadzornog odbora udruge SUH-a Donji Miholjac 16. prosinca 2021. godine priređen je predbožićni domjenak na kojem su analizirane aktivnosti i programi rada u toj godini, ali se i planiralo što će se sve raditi u novoj 2022. godini, naravno pazeći pritom i na razvoj epidemije koronavirusa. S obzirom na visoku procijepljenost i pridržavanje mjera iskazano je uvjetno zadovoljstvo što je tek jedan član udruge umro od korone.

Tri dana kasnije članovi i članice sudjevali su na božićno-novogodišnjem sajmu kojeg je organizirao Grad Donji Miholjac. Članice su, uz kuhano vino i čaj, priprema-

le i tradicionalno jelo langošice, lepinje od bijelog brašna. Okus langošica toliko je fascinirao poznatog kuhara Tomislava Špičeka koji je posjetio sajam, da se ne samo zadržao na štandu podružnice, nego je ostatak popodneva proveo s članovima i članicama u prostorijama podružnice i razmjenjivao iskustva i zapisivao recepte i način pripreme tijesta.

Osim langošica, članice su na štandu izlagale i svoje ručne radove. Iako je sve ponuđeno na štandu bilo besplatno, građani su ipak ostavljali donacije, pa se nešto i uprihodilo.

Zlatko Risek

DUGO SELO Predsjednik Djed Božićnjak

Udruzi SUH-a Dugo Selo u prosincu 2021. vladao je pravi božićni ugođaj. Tako je 20. prosinca održan tradicionalni domjenak gdje su se članovi počastili raznim specijalitetima, a vrhunac druženja je bilo kićenje bora u prostorijama udruge. Predsjednik Milivoj Marić zahvalio se članovima na divnoj suradnji i povjerenju te svima poželio puno zdravlja i zadovoljstva povodom nastupajućih blagdana.

Nije se tu stalo sa slavljem, naime čak 47 članova dočekalo je Novu godinu zajedno u restoranu Romantika u Dugom Selu.

Naravno, pazilo se i da svi imaju valjane Covid potvrde. Uz hranu i piće organiziran je i bend, te se pjevalo, plesalo i zabavljalo, a nakon ponoći je jedna članica imala i rođendan, za što je dobila tortu iznenađenja. Ni tu nije bio kraj aktivnostima, jer se predsjednik Marić kao član udruge Savski lađari tradicionalno prurio u Djeda Božićnjaka te s još nekoliko drugih dedeka drugog dana nove godine uveselio djecu u Rugvici posjetom i poklonima, uglavnom slatkišima.

M.M.

ŽRNOVNICA Bakalar za kraj godine

Podružnica SUH-a iz Žrnovnice 18. prosinca 2021. godine organizirala je domjenak za sve svoje članove, a prigodno druženje upotpunili su i predsjednica Županijskog povjereništva SUH-a SDŽ Merica Ličina, potpredsjednica SUH-a zadužena za regiju Jug Asja Tomin, te predsjednik VMO Žrnovnice Branko Solje. Predsjednik podružnice Nikola Bošković pozdravio je sve prisutne i zahvalio im na dosadašnjoj dobroj suradnji.

Domaćini su se potrudili u pripremama pa su svi mogli uživati u ukusnim delicijama. Bilo je tu svega, pršuta, kolača, ali i bakalara. Jedan od članova zasvirao je harmoniku što je potaknulo prisutne na pjesmu i ples, te se svečani domjenak pretvorio u pravu malu zabavu u kojoj su svi guštali.

I.K.

Volonteri život znače!

Udruzi SUH-a Pula i pored svih pandemijskih poteškoća nastavilo se s provedbom dugogodišnjeg programa „Skrb za starije osobe“. U okviru tog programa tijekom godine bilo je angažirano 30 volontera koji su pružali pomoć starijim teže pokretnim osobama. Volonteri redovno obilaze svoje korisnike, donose im neophodne potrepštine za svakodnevni život, brinu o zadovoljavanju svih njihovih životnih potreba, a nabavke namirnica, plaćanja režija, nabave lijekova i sl. Uz sve to veoma značajno je i druženje s korisnicima, jer se na taj način ne osjećaju socijalno izolirani i usamljeni.

Između korisnika i volontera stvori se veliko povjerenje i prijateljstvo. Ova aktivnost je veoma značajna jer im se redovito javljaju nove osobe kojima je potrebna pomoć volontera. Činjenica je da se udio starijih osoba povećava, a da su smještajni kapaciteti u ustanovama nedovoljni, što u konačnici povećava potrebu za pomoć. Ove godine uspjeli su održati tečaj za novu grupu aktivista, te u sljedeću godinu kreću sa 40 volontera, koji su spremni svoje znanje i slobodno vrijeme dati za dobrobit druge osobe.

Povodom Međunarodnog dana volontera pulski SUH-ovi volonteri okupili su se u prostorijama Udruge, čestitali si taj dan, podijelili uvjerenja o završenom tečaju i svi zajedno iskazali zadovoljstvo što mogu pomagati drugima. Bilo je to lijepo druženje gdje su svi iskazali spremnost da nastave i dalje s radom. Svaki

volonter ima svoju lijepu priču o svom korisniku, ali ovoga puta slušamo priču volonterke Biljane Hum.

„Ja volim svoju baku Irmu. A voli i ona mene, i što je najbolje, ona nije moja prava baka. Ali, kao da jest. Ja sam je naime uzela pod svoje. Kako? Lijepo, odete u Udrugu Sindikata umirovljenika u Puli i kažete: Ja bih htjela jednu bakicu, ili djedicu. Položite tečaj za pomoć starijim osobama, i to je sve. A što onda radite s tom bakom? Sve što vam srce zaželi. Vodite ju u trgovinu, na tržnicu, doktoru, u šetnju, razgovarate s njom, tješite je i ona tješi vas. Pa zar to nije dovoljno. Ono što sigurno znam je da svi idemo prema istom trenutku, kad ćemo biti bake i djedovi. A ono najljepše što nam se tada može dogoditi jest da nas netko dočeka, uzme nas pod ruku i povede. A kamo to? U svijet u kojem ljudi pomažu jedni drugima i vole se. Eto, takvi smo vam moja baka Irma i ja. Odvojite malo svoga vremena i pomozite starijima.“

Zorica Drandić

TROGIR 24 godine rada za umirovljenike

SUH-ova podružnica iz Trogira svečanom sjednicom održanom dana 21. prosinca 2021. godine obilježila je svoje godišnje aktivnosti. Himnom i minutom šutnje za sve poginule hrvatske branitelje i preminule

umirovljenike od osnutka do danas predsjednik Ivan Bakica otvorio je skup. SUH-ova podružnica Trogir ponosna je na 24 godine uspješnog rada i djelovanja. Zadovoljstvo postignutim rezultatima na području brige za poboljšanje položaja umirovljenika i općenito starijih osoba pretilo se i na članstvo, jer broj članova iz godine u godinu raste.

Ništa od toga ne bi bilo bez razumijevanja, susretljivosti i pomoći koju dobivaju prvenstveno od grada Trogira i Općine Okruk. O kvaliteti i uspješnosti rada podružnice Trogir neosporno dokazuju i priznanja za protekle 24 godine. Predsjednik Ivan Bakica podijelio je zahvalnice za 10 i 20 godina članstva, uz poruku članovima da i dalje nastave sa svojim radom kako bi svima bilo bolje. Organiziran je svečani domjenak praćen veselim tonovima glazbenog sastava Maestral, te su brojni okupljeni članovi uživali u pravom blagdanskom ozračju. Predsjednik je na kraju svima poželio dobro zdravlje, u duši mir, u mislima radost, u srcu mladost, puno sreće i lijepih snova - neka svima donese Božić i godina Nova!

Tonći Barada

SPLIT Ništa bez fritula

Kraj prosinca bio je aktivan za mnoge članove SUH-ove udruge iz Splita. Naime, Božić su članovi proslavili u prostorijama udruge, i to tako što je svatko donio nešto za „prigrist“, od suhomesnatih delicija, grickalica pa do neizostavnih fritula. Osim u hrani, kao i obično, uživalo se u druženju i pjesmi te će ovaj Božić svakako ostati mnogima u lijepom sjećanju. Dio članstva odlučio je reći zbogom staroj i pozdraviti novu godinu u trodnevnom boravku u hotelu Zora u Primoštenu.

Tamo je bio organiziran doček 2022. godine, te su se uz glazbu, pjesmu i ples članovi opustili i jako dobro zabavili. Vrijeme je bilo prekrasno, sunčano, možda i previše toplo za ovo doba godine, ali je zabava bila vrhunska, upravo takva kakva treba biti da bi se s puno lijepih dojmova krenulo u novu godinu.

A.T.

Pasivni pušači u većem riziku od raka

Ako živite u uvjerenju da ste, kao nepušač, zaštićeni od zdravstvenih opasnosti koje izazivaju cigarete, savršeno ste se prevarili. Stručnjaci tvrde da raditi u tipičnom uredu gdje ima pušača znači isto kao da popušite četiri cigarete dnevno, a rizik da ćete oboljeti od raka povećan je za tri puta.

U zadnje vrijeme javnost u svijetu sve više obraća pažnju na opasnosti od cigaretnog dima kojem su izloženi ljudi u okolini pušača. Postoje čvrsti dokazi o nastanku plućnih oboljenja kao rezultat takvog izlaganja dimu cigareta. Kemičar Alfred H. Lowrey, koji radi u istraživačkom laboratoriju američke ratne mornarice, u studiji koju je objavio u časopisu „Science“, tvrdi da je nivo zagađenja zraka cigaretnim dimom u zatvorenoj prostoriji veći nego zagađenje atmosfere na autoputu u Los Angelesu u špici prometa. On svoju studiju zaključuje upozorenjem kako takvo zagađenje sobnog zraka dimom pušača predstavlja veoma ozbiljan rizik za zdravlje nepušača, koji su prisiljeni udisati isti dim, to jest pasivno pušiti.

Alarmantno istraživanje

Japanski znanstvenik Takeshi Hirayama tijekom 14 godina promatrao je 91.000 žena nepušača (u dobi od 40 ili više godina). Pronašao je da što su njihovi muževi više pušili, to se više povećavao rizik njihovih žena da obole od raka pluća. Rizik se kretao od dva puta više za žene čiji su muževi pušili jednu kutiju dnevno, do čak 4,5 puta više kod žena čiji su muževi pušili dvije ili više kutija na dan. Ovaj istraživački rad pružio je točnije podatke od nekih dobivenih u Americi, jer se zna da japanske žene više proborave u kući nego Amerikanke.

Liječnici su odnedavno počeli ispitivati i zdravstveno stanje djece čiji roditelji puše. Rezultati mnogih studija pokazuju da ta djeca češće pate od raznih oboljenja dišnog sustava, kao što je na primjer bronhitis itd. Dijete će prije oboljeti ako je majka pušač, što je i razumljivo, jer većina djece provode više

vremena s majkama nego sa svojim očevima. Najvećoj opasnosti izložena su mala djeca kod kuće. Njih je najteže zaštititi, jer zbog manje tjelesne težine i manjih pluća, efekti nikotina, katrana, raznih smola, ugljičnog monoksida i drugih najmanje 30 otrova iz dima cigareta su veći.

Veća svijest o negativnostima

Danas smo svjedoci širenja pokreta nepušača u svijetu. Osnivaju se brojna udruženja i organizacije nepušača. Donose se i zakoni koji zabranjuju pušenje na javnim mjestima, a i mnogim radnim mjestima. I mi imamo zakonske propise koji obavezuju poduzeća da osiguraju posebnu prostoriju u kojoj će se pušiti. U avionima, vlakovima i drugdje pušači se odvajaju u posebne odjeljke. U Americi je 1971. godine donesen zakon o zabrani reklamiranja cigareta na televiziji i radiju; 36 američkih saveznih država ima danas zakon o ograničavanju pušenja na javnim mjestima, dok je prije deset godina takve zakone imalo samo 5 država. Čak 62,3 posto stanovnika SAD-a žive pod zabranama pušenja na svim radnim mjestima, u restoranima i barovima. Nitko nema pravo da terorizira i da ugrožava zdravlje drugog, svatko ima pravo na čist zrak.

Sve u svemu, očito je da se stav društva u cjelini prema pušenju mijenja. To je ona snaga koja je mnogo važnija i veća nego zakonodavstvo. Regina Carlson, dugogodišnja predsjednica organizacije za borbu protiv zagađenja pušenjem u New Jerseyu, kaže: „Otkuda pravo bilo kome da odlučuje što će ući u moj organizam? Mi ne dozvoljavamo alkoholičarima da ulijevaju piće u usta drugih ljudi, mi ne dozvoljavamo drugima da stavljaju ruke u čašu vode iz koje pijemo. Zašto bi mi dozvolili da nečiji ispuhnuti dim proдре u naše tijelo protiv naše volje?“

Ima pravo, zar ne?

dr. Ivo Belan

DJECA POMAŽU STARIJE

Božić – najusamljenije doba godine

Ako bi, kao u poznatoj pjesmi, božićni blagdani trebali biti najljepši dio godine, za mnoge ljude to je najusamljenije razdoblje. Pandemija koronavirusa još je više pojačala usamljenost, pogotovo kod starijih osoba, a jedno istraživanje je pokazalo da svaki peti stanovnik Sjeverne Irske barem jednom tijekom godine pati od kronične usamljenosti. To je potaknulo Nualu O'Toole da pokrene projekt „Ljubazni poštanski sandučić“ kojim je cilj povezivanje školske djece i osoba smještenih u domovima za starije.

Nuala je izradila poštanski sandučić i postavila ga u jednu školu pet dana, te su djeca u njega počela ubacivati svoja pisma, poruke, ali i slike koje su nacrtali, kako bi oraspoločili korisnike smještene u domovima za starije. Projekt se vrlo brzo pokazao uspješnim te je 2.500 korisnika domova dobilo preko 3.000 pisama. Jednu korisnicu devet godina nitko nije posjetio te im je natrag poslala fotografiju svog nasmiješnog lica. Najpotresniji slučaj bio je stariji čovjek koji je živio sam u svojoj kući te je jednom mjesечно slao sam sebi pismo samo kako bi mu poštar došao na vrata i mogao s njim popričati. Kad je čula za to, Nuala je i njemu počela redovito slati pisma djece.

Projekt se na kraju razvio te sada „Ljubazni poštanski sandučić“ postoje u još nekoliko gradova, a za Božić su korisnici domova

poslali i svoje želje, te su im djeca nabavila i poslala različite predmete, poput igla za pletenje, platna, slagalica, križaljki, fitness lopti pa čak i udaraljki za bubnjeve. Mnogim starijim osobama je tako ovaj Božić doista postao najljepši dio godine.

I.K.

„Unuci odrastaju mimo svojih baka i djedova, ali koronavirus nije jedini kriv, on je samo istinu izvukao na površinu i doveo ju do apsurd“

Kuku unucima bez baka i djedova

Već dvije godine Covid-19 živi među nama, i ne samo da živi, već krade i živote naših najmilijih, baka i djedova. Roditelji uče djecu da su naši djedovi i bake dobri, da nas vole, da su nas pazili i mazili kad smo bili maleni i nejak. I ne samo nas, nego i naše roditelje, te da sada zaslužuju našu ljubav i pažnju.

Jedan dan sam putujući gradskim autobusom slušala razgovor tete i dječačica koji je govorio sav zajapuren kako mrzi svoju baku jer ga ne želi doma čuvati, zbog čega on mora ići u taj dosadan vrtić. Bio je jako frustriran i negativistički raspoložen prema svima jer se zbog radnog vremena vrtića nije dovoljno naspavao. Teta ga je tješila i podsjećala kako je i baka sama bolesna, da se boji korone. Ja sam se lagano počela odmicati od njih, jer ovakvi i slični komentari često postanu neugodni za promatrače.

Netko se ipak dobronamjer-

može se činiti da je starijima smanjena mogućnost ostvarivanja njihovih obiteljskih uloga – ne mogu kao inače brinuti o svojoj obitelji, što je u našoj kulturi važna uloga ove generacije. Stoga je važno omogućiti starijima da, unatoč fizičkoj distanci, brinu o svojoj obitelji i budu važni (u) društvu. Tu je svakako značajna uloga i roditelja u dijalogu s unucima.

Zbog svojeg iskustva i realnog pogleda na svijet, starije osobe vrlo dobro percipiraju situaciju u kojoj se nalazimo i svjesni su opasnosti pandemije. Kao generacija, imaju različita iskustva sa zdravstvenim, ekonomskim i političkim krizama. Većina je njih iskusila kako je to oskudijevati u hrani, nemati stvari, ili ne znati kako ćeš spojiti kraj s krajem. Starija generacija naučila je kako iz teškog iskustva izvući najbolje.

Zbog cijelog ovog iskustva, stariji nas kroz cijeli život poučavaju vrijednostima skromnosti, solidarnosti i obiteljskog zajedništva. Ovaj je trenutak prigodan za prepoznavanje njihove perspektive i uloge snalaženju u teškim situacijama. Zato je važno da ih nazovemo, pokažemo im koliko su nam značajni. Pitajmo ih što oni misle o životu u kriznoj situaciji. Možemo iskoristiti priliku kako bismo im približili znanja i vještine o novim tehnologijama. Trebamo im javljati dnevne zgode s unucima, o njihovoj svakodnevici.

Najbolja prednost interneta i društvenih mreža je što omogućuju komunikaciju licem u lice, unatoč fizičkoj distanci. Tehnologija i starijima može olakšati izolaciju jer ima dvojaku funkciju – služi za učenje i razvoj, ali i za kontakte i druženje. Prilikom prilagodbe tehnologije, važno je osigurati da bude primjerena za smanjene mogućnosti sluha i vida. Stoga je ovo prilika za vježbu strpljivosti i kod mlađe, i kod starije generacije. Prilikom razgovora sa starijima o pandemiji, važno je obostrano slušanje i zajednič-

ko odlučivanje uz međusobno poštivanje autonomije: svatko ima pravo na svoje mišljenje i zaključivanje.

S obzirom na to da je prijetnja od zaraze realna, učinkovito je zajednički osmisliti način opskrbljivanja lijekovima i hranom, dogovoriti kontakte za slučaj hitnosti te isplanirati kako će se stvari odvijati ako u obitelji dođe do zaraze. Ako pažljivo pratimo, pitamo i slušamo odgovore, saznat ćemo više o onome što je njima u životu važno. U ovoj prilici svi možemo učiti jedni od drugih.

Možda ćemo ovo vrijeme iskoristiti kako bismo saslušali njihovu životnu priču. To možemo učiniti gledanjem fotografija iz starih albuma. Na taj način, odmićemo fokus od korona virusa i stalnoga praćenja vijesti prema onome čime u svojem životu možemo upravljati. Možemo ih zamoliti da ispituju svoje unuke za školu putem mobitela ili da im djed i baka pročitaju putem whatsapp ili vibera poneku bajku ili priču iz svog života.

Nažalost, živimo u svijetu u kojem više ni mi ne osjećamo da su unuci naši unuci. Oni su, pak, postali siročići, bez djedova i baka, a da toga ni u jednom trenutku nismo postali svjesni. Živjelo se prije u obiteljima, koje su u većini slučajeva obuhvaćale tri, ponekad i četiri generacije, manjina su bili oni koji su živjeli bez djedova i baka, i to oštećena i ojađena manjina. Staračkih domova, domova umirovljenika, bilo je malo, i u njima su, uglavnom, boravili starci koji su ostali bez ikoga svog, ili su ih se njihovi mladi nezahvalno odrekli. Nije bilo goreg ni ružnijeg, nego za nekoga reći da je oca, mater, baku, strica dao u starački dom.

Danas je, čini se, drukčije. Domova je na sve strane, svih vrsta i za svaki džep, i svejedno ih je malo. Unuci odrastaju mimo svojih baka i djedova, ali koronavirus nije jedini kriv, on je samo istinu izvukao na površinu i doveo ju do apsurd.

no uključio u njihov razgovor i htio ublažiti situaciju svojim komentarom kako su djeca često prenositelji zaraze i da ga zato baka ne može čuvati, ali da ga sigurno voli. Dječak se samo vrpeljio i u jednom trenutku zaspao „snom pravednika“. Rasprava odraslih se nastavila, no više je nisam slušala niti mogla čuti jer sam otišla dalje od njih da izbjegnem suočavanje s tužnim danima korone koji „iskaču“ iz svih pora života.

Točno je, baš je tako. Osim što su zabrinuti za vlastito zdravlje,

Piše: Biserka Budigam,
psihologinja

Želim isključiti djecu iz nasljedstva

Pitanje: Poštovani, želim sačiniti oporuku kojom bi svoju imovinu ostavio osobi za koju smatram da to zaslužuje. S obzirom da moja djeca nisu dobra prema meni, ne želim im ništa ostaviti. Međutim, oni navodno ipak imaju pravo na nužni dio ostavine. Da li je to točno i kako to mogu izbjeći? **(R.B., Split)**

Odgovor: Pravo na nužni dio ostavine je zakonsko pravo koje postoji i u slučaju oporučnog nasljeđivanja. Vaša djeca imaju pravo na nužni dio ukoliko ga zatraže u ostavinskom postupku. Nužni dio čini polovinu dijela koji bi dobili da oporuke nema, dakle pola onog dijela koji bi im pripadao po zakonu. Istina, Vi u oporuci možete isključiti svoje zakonske nasljednike odnosno djecu od prava na nužni dio, bilo djelomično ili u cijelosti. To isključenje mora biti izričito i jasno uz navođenje razloga. Za isključenog nasljednika uzima se kao da je umro prije vas. Dopušteni razlozi za isključenje navedeni su u zakonu o nasljeđivanju, a to su na primjer: da su se zakonski nasljednici ogriješili o neku zakonsku ili moralnu obavezu prema vama, ako su namjerno počinili teže kazneno djelo prema vama, vašem bračnom drugu, djetetu, roditelju ili protiv Republike Hrvatske, međunarodnog prava, te ako se netko odao neradu ili nepoštenu životu, itd. S obzirom da je isključenje vrlo ozbiljan pravni instrument s ozbiljnim posljedicama, preporučamo da oporuku pažljivo i detaljno sastavite uzimajući u obzir sve zakonske odredbe, kako bi oporuka odgovarala vašoj stvarnoj volji.

Djed kao sudužnik unuku

Pitanje: Imam dobru mirovinu pa me moj unuk moli da mu pomognem i da mu budem sudužnik za kredit. Kaže da neću imati nikakvih problema jer su to formalnosti koje banka traži da može dobiti veći kredit, ali da će on sve platiti i da neću imati problema. Što znači sudužništvo? **(Ž.R., Zagreb)**

Odgovor: U pogledu ugovora o kreditima svaka banka ima svoja pravila, ali svi nužno traže odgovarajuću kreditnu sposobnost za odgovarajući kredit. Sudužnik pomaže korisniku kako bi pojačao njegovu kreditnu sposobnost (a jamac ne!). Korisnik kredita, Vaš unuk, zajedno s Vama kao sudužnikom, odgovara banci za redovitu otplatu kredita. U slučaju neredovite otplate kredita banka može plaćanje zatražiti od Vas i početi se naplaćivati od Vaše mirovine. Vi onda odgovarate banci za sve dospjele obaveze. Uobičajena praksa banaka je da se krediti sa sudužnicima solemniziraju kod javnog bilježnika. Javni bilježnik Vam je dužan pojasniti sve vezano za kredit i Vaše obaveze, a preporučamo Vam da mu postavite sva pitanja koja Vas zanimaju. Imajte na umu da se u slučajevima neredovitog

plaćanja kredita banka uglavnom može odmah naplaćivati od Vas vrlo brzo, jer su takvi ugovori uobičajeni. Također je važno znati da to što ste npr. otplaćivali nečiji ugovor o stambenom kreditu Vama ne daje neko pravo na njegov stan koji je tim kreditom kupio. U takvom slučaju Vi svoje pravo povrata novca od korisnika kredita morate ostvarivati posebno putem suda.

Raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju

Pitanje: Potpisao sam ugovor o doživotnom uzdržavanju ali ga više ne želim, a i druga strana je prihvatila da se raskine. Što trebamo učiniti? **(P. B., Pula)**

Odgovor: U pogledu raskida svih ugovora, pa tako i ugovora o doživotnom uzdržavanju, ukoliko postoji suglasnost svih strana oko raskida ugovora i svih elemenata ugovora, on se može raskinuti sporazumnim raskidom. Suglasan sporazumni raskid treba napraviti u identičnom postupku kako je i zaključen. Dakle za raskid vrijede ista pravila u pogledu forme i postupka kao i za sklapanje ugovora. Svakako preporučamo da u sporazumnom raskidu jasno odredite da li postoje još neke međusobne obaveze ili ne, da li npr. trebate isplatiti neke usluge koje ste primili. Korisno je da navedete da niti jedna strana nema nikakvih potraživanja prema drugoj strani, ili da ste jedni drugima vratili što ste trebali ili da ćete vratiti, i slično. Sve to kako kasnije ne bi bilo neriješenih potraživanja ili nekih međusobnih zahtjeva.

Punomoć za prodaju nekretnine

Pitanje: Starija sam i teško pokretna osoba. Kakvu punomoć moram dati da bi netko za mene mogao prodavati nekretninu i zaključiti ugovor? **(M. Z., Zagreb)**

Odgovor: Kako bi netko u Vaše ime i za Vaš račun obavljao valjane poslove glede prodaje nekretnina i postupak zaključivanja odgovarajućeg ugovora, preporučamo da sačinite punomoć koju će ovjeriti javni bilježnik. Moguće je da sačinite generalnu punomoć u kojoj ovlašćujete konkretnu osobu da u Vaše ime i za Vaš račun vodi određene poslove, dakle postupak prodaje nekretnine (oglašava i pokazuje nekretninu, pregovara s kupcima...). Poželjno je opisati nekretninu i radnje na koje je ovlašten opunomoćenik, dakle da punomoć bude što detaljnija. Glede zaključivanja odnosno potpisivanja ugovora o kupoprodaji, generalna punomoć ne bi bila dovoljna i svakako je potrebna specijalna punomoć u kojoj se navodi konkretan pravni posao sa svim bitnim sastojcima. Time ćete ovlastiti opunomoćenika da sklopi ugovor s točno određenom osobom, određenom cijenom i ostalim elementima. Moguće je sve to napraviti u jednoj punomoći ukoliko imate sve podatke. Ne smijete zaboraviti navesti rok do kojeg punomoć vrijedi.

pravni savjeti

Odgovara:
Štefica Salaj
dipl. pravnik

Besplatno
pravno
savjetovalište
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/4655111/244
ili 01/4615797

Mara Todorović, zamjenica predsjednika udruge SUH-a Dugo Selo

Povećala bih mirovine da imam moć

„Treba povisiti mirovine socijalno najugroženijima, osigurati svim starijim osobama ili pomoć u kući ili im osigurati smještaj u ustanovama koje će skrbiti o njima“

Za Maru se može slobodno reći da je jedan od glavnih stupova Udruge SUH-a Dugo Selo. Naime, Mara je postala članica te udruge još 2000. godine, godinu dana nakon što se umirovila, a posljednja dva desetljeća u udruzi je bila prvo članica, zatim predsjednica Nadzornog odbora, članica Predsjedništva, a zadnja dva mandata je i zamjenica predsjednika udruge.

Mara je diplomirala ekonomiju te je cijeli radni vijek do 1999. godine provela radeći poslove knjigovodstva i kontrole u financijskim organizacijama, ali i socijalnim ustanovama. Svoje znanje iskoristila je za dobrobit SUH-ove udruge Dugo Selo pa osim što sudjeluje u donošenju i izvršavanju planova rada, Mara je važan kotačić i u dobivanju i realizaciji natječaja kojima dobivaju dodatna financijska sredstva za rad udruge. Riječ je uglavnom o gradskim projektima kojima se pomaže rad, odnosno aktivnosti, a Mara je zadužena da s projektom sve financijski „štima“.

„Moram pohvaliti predsjednika udruge Milivoja Marića koji je stvarno aktivan i neumoran, ali i ostale članove, jer stalno nešto radimo, pomažemo čistiti šetnice po gradu, sadimo cvijeće, posjećujemo nezbrinutu djecu u Dugom Selu i Oborovu i nosimo im poklone. Brinemo i o svojim starijim i bolesnim članovima, pa ih posjećujemo u bolnicama. Nažalost, iako je većina članova cijepljena ili preboljela koronavirus, od zaraze su ipak umrla četiri naša člana“.

Skoro svaki dan u prostorijama udruge članovi kartaju, igraju šah, pikado, a često sudjeluju i na gradskim svečanostima ili događajima, pa su tako nedavno bodrili i ekipe Savskih lađara iz Rugvice i DVD Dugo Selo koje su igrale hokej na ledu na novootvorenom klizalištu. Mara je

u udruzi glavna inicijatorica za putovanja, a prošle godine su obišli Brijune, Istarske toplice, i još bi puno toga da nije bilo korone.

Mara je rođena 1945. godine u mjestu Ribljik u Bosni i Hercegovini, s pokojnim suprugom Stankom ima dvije kćeri, jednu 50-godišnjakinju koja je također diplomirala ekonomiju i bavi se knjigovodstvom, te 47-godišnjakinju koja je također pošla majčinih stopama i ima svoj knjigovodstveni servis. Inače, starija kćer ima 21-godišnjeg sina, a mlađa 16-godišnjaka koji je jedan od najboljih učenika u klasičnoj gimnaziji.

Upitali smo Maru kako živi ona, a kako umirovljenici u njezinoj okolini.

„Ja živim dosta dobro, što se ne može reći za umirovljenike koje poznajem, jer su im prihodi jako niski i većina ih je primorana raditi dodatne poslove kako bi spojili kraj s krajem. Članovi se najviše žale na niske mirovine i loše usluge u zdravstvu“, kazala nam je Mara.

Iako često možemo čuti od političara kako nam raste standard, umirovljenici baš i ne osjete neke pozitivne pomake, a poučena svojim dugogodišnjim iskustvom Mara smatra kako se socijalni položaj većine umirovljenika još dugo neće bitno popraviti.

Kad bi dobila mogućnost i moć da nešto promijeni, prvo bi, kaže, povećala mirovine, i to najviše onim najugroženijima, zatim bi omogućila svim starijim osobama ili pomoć u kući ili im osigurala smještaj u ustanovama za skrb o njima. Upitali smo Maru što misli o inicijativi umirovljeničkih udruuga koje su uputile Vladi RH i predložile novi model usklađivanja mirovina, prema kojem bi oni koji primaju mirovine do 2.000 kuna ubuduće imali usklađenje 120 posto od rasta plaća ili troškova života, ovisno koji je

indeks povoljniji, oni od 2.000 do 4.000 kuna 110 posto, a svi ostali 100 posto.

„Svako poboljšanje standarda umirovljenika pozdravljam, pa tako i taj prijedlog. No, kad bi se mene pitalo, prvo bih riješila problem onih koji imaju najniže mirovine. Mirovine ne bih usklađivala prema postotku, već bi ih povećala u apsolutnim iznosima, dakle onima najugroženijima bih povisila mirovine da budu približno jednake iznosu sadašnjeg prosjeka mirovina, koji iznosi oko 2.650 kuna. Sva primanja ispod tog iznosa su praktički ispod ljudskog dostojanstva, kao i ispod linije siromaštva koja za samca iznosi 2.927 kuna“, poručuje Mara.

Vlada je najavila da će od siječnja 2023. godine krenuti s novim modelom obiteljskih mirovina, gdje će se uvesti novost da će obiteljski umirovljenici moći zadržati vlastitu mirovinu i dobiti određeni postotak mirovine preminulog partnera. No, čini se da će Vlada pokušati ignorirati prijedloge umirovljeničkih udruuga da se gleda socijalno obazriv model, pa tako najavljuju da će preživjeli partner dobivati postotak mirovine preminulog ovisno koliko dugo je taj preminuli partner koristio mirovinu. Mara smatra da je riječ o nepravednom modelu.

„Znači kažnjavat će se oni koji budu duže živjeli. U slučaju da je preminuli koristio mirovinu 10-15 godina preživjeli će dobiti tek mrvicu, što je neprihvatljivo. Priča se o nekakvih 10 posto povećanja obiteljske mirovine, što je prosječno 250 do 300 kuna. U prijevodu, preživjeli će i dalje osim tuge i šoka zbog smrti partnera, morati i ubuduće padati u dodatni šok siromaštva pod stare dane. Nevjerojatno“, zaključila je na kraju Mara i odjurila na dogovore o aktivnostima u ovoj 2022. godini.

Igor Knežević